

Samhällsbygget fortsätter

Jobb Jämlikhet Klimat

Budget 2021 och ekonomisk plan 2022-2023

Innehållsförteckning

Pandemins påverkan	2
Det ekonomiska läget i Gävleborg 2021-2023	2
Politiska prioriteringar	4
Agenda 2030 för Gävleborg	4
Tillit i styrningen	5
Arbete och hållbar tillväxt	7
Miljöansvar och hållbar utveckling.....	12
Kunskap och kultur.....	24
Välfärd och trygghet	27
Ekonomi	33
Ekonomiska planeringsförutsättningar	33
Riktlinjer för god ekonomisk hushållning	35
Finansiella mål	35
Verksamhetens mål.....	36
Skattesats.....	36
Budget 2021	36
Ekonomisk plan 2022-2023	37
Kassaflöde och ekonomisk ställning	38
Driftbudget 2021	39
Folktandvården i Gävleborg AB	42
Investeringsram	42
Uppföljning	45
Tabeller	46

Pandemins påverkan

Pandemin har drabbat Sverige och Gävleborg hårt liksom hela världen. Hela det svenska samhället har under våren kraftsamlat för att begränsa spridningen av sjukdomen covid-19. Med stora ansträngningar från medarbetarna upprätthölls tillräcklig kapacitet i intensivvården, trots det svårt ansträngda läget. Ändå har många insjuknat och avlidit. Samtidigt har Sverige och hela världsekonomin drabbats av en kraftig ekonomisk nedgång.

Den ekonomiska aktiviteten i världen sjönk kraftigt under första halvåret 2020. Hastigheten och storleken på nedgången är unik och betydligt större än under den senaste finanskrisen. Även Sveriges BNP föll kraftigt under andra kvartalet 2020. Nedgången var den största som någonsin uppmäts ett enskilt kvartal sedan mätningarna inleddes 1980. Hushållens konsumtion föll första halvåret 2020 snabbare än vad som någonsin tidigare uppmäts. Fallet berodde till stor del på restriktioner som syftade till att minska smittspridningen och förändringar i beteendemönster. Situationen på arbetsmarknaden försämrades betydligt under första halvåret 2020. Sysselsättningsgraden har fallit kraftigt, särskilt bland kvinnor, i synnerhet utomeuropeiskt födda kvinnor och unga. Svensk ekonomi tycks ha bottnat under våren 2020 och väntas, liksom omvärlden, återhämta sig under andra halvåret 2020. Det bedöms emellertid ta flera år innan lågkonjunkturen är över.

Företag har gått i konkurs och arbetslösheten har stigit snabbt. En arbetslöshet som tillåts bita sig fast på höga nivåer är inte bara ett problem för den som drabbas, utan också ett hot mot ekonomi, välfärd och framtidstro. Pandemin kommer att påverka Sverige under lång tid. Erfarenheter från tidigare ekonomiska kriser tyder på att återhämtningen kommer att ta tid. I spåren av pandemin är det också enkelt att slå hål på myten om att inför döden är alla människor lika. Tvärtom förefaller social och ekonomisk ställning ha haft betydelse för hur smittan slagit i befolkningen, i Sverige såväl som övriga världen.

Det ekonomiska läget i Gävleborg 2021-2023

Näringslivet i länet har utvecklats positivt de senaste åren. Konkurrensförmågan och viljan att investera har stärkts. Det märks särskilt inom besöksnäringen. Lönsamheten och soliditeten i företagen har förbättrats. Tillväxten i sysselsättningen har dock varit svagare. Den offentliga sektorns andel av sysselsättningen har ökat, men industrisektorn är fortfarande stor i länet.

Den strukturomvandling som tog fart efter finanskrisen 2008 har minskat beroendet av enskilda företag och branscher. Stål- och metallindustrin är dock fortfarande dominerande i länets ekonomi och utsatt för hård internationell konkurrens. Strukturomvandlingen fortsätter och drivs av globalisering, digitalisering samt krav på hållbarhet. Sannolikt kommer erfarenheterna från pandemin 2020 förstärka strukturomvandlingen ytterligare. Andelen sysselsatta i privat sektor har minskat sedan 2010 medan offentlig sektor har ökat antalet anställda. Trenden är särskilt tydlig i länet jämfört med övriga landet. En pådrivande faktor är en åldrande befolkning som ökar behovet av välfärdstjänster.

Under de senaste fem åren är andelen arbetslösa högre i Gävleborgs län än i Sverige. Skillnader i arbetslöshet mellan olika län beror i allmänhet på bredden av olika branscher och tillgången

på efterfrågad arbetskraft. Län med större branschbredd och en utvecklad tjänstesektor har lägre arbetslöshet än län med mer ensidig branschstruktur och traditionell industriprägel. För 2020 och 2021 förväntas ett par procents ökad arbetslöshet i länet till drygt 10 procent. Under 2022 och 2023 sjunker arbetslösheten något igen när konjunkturen tar bättre fart.

Coronapandemin har enligt Arbetsförmedlingen slagit hårt mot branscher som hotell, restaurang och handel där tillfälliga anställningar är vanliga och där det finns många ingångsjobb. Krisen skyndar också på strukturomvandlingen på arbetsmarknaden genom ökad digitalisering, vilket leder till att vissa jobb inte kommer att komma tillbaka. Många grupper på arbetsmarknaden drabbas och tudelningen på arbetsmarknaden riskerar att permanentas. Situationen är särskilt svår för ungdomar och utrikes födda som är nya på arbetsmarknaden, men också för de som redan var arbetslösa innan krisen.

Prognosen för länet bör betraktas med stor försiktighet av flera skäl. Ekonomiska strukturer som de som beskrivs ovan kan ha en annan inverkan på arbetslösheten i Gävleborgs län jämfört med riket, liksom på utvecklingen av pandemin. Vidare påverkas arbetslösheten av hur den ekonomiska återhämtningen efter krisen och efterfrågan på arbetskraft ser ut efter krisen, vilket i sin tur beror på om Coronapandemin blir kortvarig eller långvarig. Den öppna arbetslösheten kan också påverkas av hur regeringen väljer att sätta in olika insatser för att möta den ekonomiska krisen.

Tillväxttakten i Gävleborgs län har historiskt varit högre jämfört med riket, både under perioden då finanskrisen inträffade och under den senaste perioden 2013-2017 som det finns data för BRP. Det kan tyda på att Gävleborgs tillväxttakt också fram till 2023 kommer att vara högre jämfört med riket och eventuellt befinna sig i det övre prognosticerade spannet för Sveriges BNP, det vill säga upp till 1,7 procents genomsnittlig tillväxttakt per år.

Som en följd av svag befolkningstillväxt och försämrad arbetsmarknad förväntas en väsentligt lägre utveckling av länets skatteunderlag under 2021 jämfört med 2020. Under 2022-2023 ökar underlaget i snabbare takt när den ekonomiska konjunkturen vänder uppåt.

Det står klart att läget i länet är allvarligt. Det behöver mötas av en samlad analys och konsekvent politik. Arbete är den viktigaste förutsättningen för egen försörjning och deltagande i samhället. Ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv skapar fler jobb och säkrar välfärdens finansiering i hela länet. Satsningar på den offentliga välfärden ökar människors trygghet och innebär samtidigt arbetstillfällen. Denna budget ska därför bidra till att välfärden stärks, företagens villkor och konkurrenskraft förbättras, takten i klimatomställningen ökar, integrationen går snabbare och sammanhållningen i hela länet stärks.

Gävleborg ska satsa och jobba sig ur krisen och bygga ett bättre och mer hållbart samhälle än det var före pandemin.

Politiska prioriteringar

En viktig del i majoritetens arbete med att förverkliga politiken är att utforma förslag om budget för Region Gävleborg. Arbetet handlar om att överföra och förverkliga politiska beslut och inriktningar till verksamheten. Budgetprocessen sker stegvis och inkluderar flera beslutande organ.

Regionfullmäktige har fastställt politisk inriktning för Region Gävleborg under innevarande mandatperiod (Dnr RS 2019/58). Den politiska inriktningen anger övergripande mål och riktlinjer för verksamheten i Region Gävleborg och ligger till grund för budgetarbetet under mandatperioden.

I dokumentet redogörs för fyra målområden som beskriver utvecklingen i Gävleborgs län:

- Arbete och hållbar tillväxt
- Miljöansvar och hållbar utveckling
- Kunskap och kultur
- Valfärd och trygghet

Den politiska inriktningen förtydligar de fyra prioriterade områdena och syftar till att nå det övergripande målet om ett jämlikt samhälle som präglas av tolerans och mångfald, som är tillgängligt och inkluderande för alla. Ett samhälle där näringslivet är konkurrenskraftigt och hållbart, där hälso- och sjukvården är tillgänglig, trygg och säker, och där ett rikt och tillgängligt kulturliv ges möjlighet att växa. Social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet är grundförutsättningar för utvecklingen i länet.

Budget 2021 och ekonomisk plan 2022-2023 anger inriktningen för alla verksamheter i Region Gävleborg och preciserar den politiska inriktningens fyra målområden.

Agenda 2030 för Gävleborg

Världen samlas just nu för att möta de utmaningar som definierar vår tid. Atmosfären värms upp och klimatet ändras för varje år som går. Klyftan mellan människor blir allt större. Möjligheten till ett gott liv påverkas allt mer av var du kommer ifrån. En miljon av planetens 8 miljoner arter riskerar att dö ut. Samhället präglas allt mer av ojämlikhet. Skogar och oceaner blir nedsmutsade och förstörda. Allt fler upplever att de inte är delaktiga i eller bidrar till samhällets utveckling. Demokrati och mänskliga rättigheter ifrågasätts allt mer, över hela världen liksom i Sverige. Färre och färre personer har tillgång till en trygg egen ekonomisk försörjning.

För att möta dessa utmaningar har världen enats om Agenda 2030. För att samla arbetet mot en klimatkatastrof har Parisavtalet ingåtts. EU arbetar med att minska skillnaderna i Europa och har inlett arbetet med en Europeisk grön giv. Regeringen har högt ställda mål för jämställdhet och jämlikhet – Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030. Sverige ska också bli världens första fossilfria välfärdsland.

Gävleborg måste vara en del av detta gemensamma arbete för att hitta lösningar. Lösningar som inbegriper andra aktörer, från stora industriföretag till små ideella organisationer. Därför tar Region Gävleborg initiativet till *Agenda 2030 för Gävleborg*, en agenda som ska leda till

en omställning som ger bättre miljö, ökad livskvalitet och fler jobb. En agenda som ska göra Gävleborg till Sveriges första fossilfria län. Region Gävleborg ska ta sig an denna utmaning i samverkan med företag, offentliga organ och ideella krafter, för att tillsammans se till att Gävleborg går före.

Agenda 2030 för Gävleborg samlar och ger riktning åt Region Gävleborgs arbete för regional utveckling, transporter, energi och hälsa. Den skapar förutsättningar för Region Gävleborg att tillsammans med andra bygga morgondagens Gävleborg på fossilfri grund. Förverkligandet av *Agenda 2030 för Gävleborg* är ett led i att Region Gävleborg ska vara en ledande aktör för att Gävleborg går före i omställningen till ett hållbart samhälle baserat på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Tillit i styrningen

Ledning och styrning av verksamheten ska präglas av tillit. Medarbetarnas kunskaper, erfarenheter och yrkesetik ska vara vägledande när arbetet planeras och utförs. Ett ökat fokus på tillsitsbaserad styrning och ledning vidgar verksamhetens handlingsutrymme och säkerställer att Region Gävleborg tar tillvara på den fulla potentialen hos chefer och medarbetare. En ökad självständighet ställer högre krav på gemensamma ramar och riktlinjer, övergripande uppföljning, ansvarstagande för professionens kompetensnivå och att yrkesetiken följs. Under 2021 ska organisationens arbete med att utveckla tillsitsstyrningen följas upp.

Chefer i organisationen har en nyckelroll i en fortsatt framgångsrik utveckling av verksamheten. Cheferna ska ges mandat att utifrån lokala förutsättningar leda och styra och förutsättningar att vara goda och trygga ledare som genom fokus på medarbetarnas framgång och förmåga att styra mot långsiktiga mål skapar sammanhang och delaktighet som inspirerar till ett hållbart medarbetarengagemang.

Verksamheten behöver ha tillgång till medarbetare med rätt kompetens för att kunna nå sina mål. Kompetensförsörjningsarbetet bedrivs systematiskt för att säkerställa verksamhetens nuvarande och framtida behov av kompetens. Verksamheten ska som regel bedrivas med tillsvidareanställda medarbetare. Det ska finnas goda möjligheter för medarbetare att utveckla och höja sin kompetens. Kompetensutveckling används som verktyg vid omställning för att i möjligaste mån skapa förutsättningar för medarbetare att arbeta kvar med andra arbetsuppgifter vid t ex arbetsbrist.

Anställningsvillkor, löner och förmåner ska utformas så att de främjar prestation och ett hållbart yrkesliv. Dessa ska upplevas som attraktiva och göra det möjligt att rekrytera och behålla medarbetare. Att arbeta systematiskt med att stärka och utveckla arbetsmiljön för och tillsammans med medarbetarna ska vara en naturlig del i den dagliga verksamheten och den enskilda enheten ska ha mandat att hitta lokala lösningar. Arbetet med att skapa en god arbetsmiljö innebär att se över schemaläggning eller testa olika former av arbetstidsmodeller. Medarbetare har rätt till heltid och tillsvidareanställning ska erbjudas så långt som möjligt. Arbetsmiljöarbetet bygger på samverkan mellan politiker, fackföreningar, chefer, och medarbetare.

Öppna och toleranta miljöer där medarbetares erfarenhet och egenskaper tas tillvara bidrar till utveckling och goda resultat. Genom ett systematiskt likabehandlingsarbete säkerställs att människor bemöts likvärdigt och med respekt.

Arbete och hållbar tillväxt

Översyn av Region Gävleborgs ägardirektiv

Region Gävleborg bedriver en inte obetydlig del av sin verksamhet i bolagsform. För att säkerställa att även de delarna av organisationen arbetar för att implementera Politiskt inriktning 2019-2023 ska ägardirektiven ses över 2021. Ägardirektiven ska ses över för såväl hel- som delägda bolag. För de senare ska översynen ske i dialog med övriga ägare. Översynen ska genomföras så att beslut om ändrade ägardirektiv kan fattas före 2022.

Minskad arbetslöshet

Fler ska komma i arbete och ta del av den frihet som kommer med jobb och egen inkomst. Arbete är den viktigaste förutsättningen för egen försörjning och etablering i samhället, men också för att finansiera vår gemensamma välfärd. Region Gävleborg ska verka för fler arbetstillfällen i Gävleborg.

Utmaningarna som finns i Gävleborgs län liknar mycket generella utmaningar i riket, exempelvis arbetskraftsbrist och en hög arbetslöshetsnivå bland ungdomar och utrikesfödda. Den demografiska utvecklingen med ökande andel äldre är också en utmaning som länet delar med många andra län.

Länet har relativt låg utbildningsnivå och hög arbetslöshet. Matchning behöver göras till utbildningar som leder till jobb i bristyrken. Att minska tiden som människor är arbetslösa är ytterligare en utmaning. Med lång tid i arbetslöshet minskar möjligheterna att komma i arbete.

Om jämlikhet i livsvillkor och därigenom också i hälsa och tillit ska kunna uppnås är arbetslösheten ett av de stora problemen som måste hanteras. Arbetslöshet är ojämlikhet. Arbetslösa löper en betydligt högre risk för ohälsa och för tidig död. Det är inte bara längden på arbetslösheten som påverkar hälsan. Även när i livet en person är arbetslös, är av betydelse. De som är arbetslösa i känsliga perioder, som till exempel i ungdomsåren, kan fortfarande vara påverkade efter tio till tjugo år, de löper till exempel högre risk att drabbas av ångest eller depression. Ungdomar och särskilt de som saknar gymnasiebetyg är en prioriterad grupp.

I Sverige och Gävleborg är matchningsproblemet stort: Arbetslösheten är hög samtidigt som det finns många lediga jobb att söka. En god matchning är en förutsättning för ett starkt samhälle.

I dag är arbetslösheten särskilt betydande för de som saknar en gymnasieutbildning. Den är också hög bland dem med utländsk bakgrund. Åtgärder för att bättre ta tillvara potentialen bland dem som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden ska stärkas. Personer som står långt ifrån arbetsmarknaden är en prioriterad grupp.

Region Gävleborg ska vara en samordnande och relevant aktör inom utbildning och arbetsmarknad för att minimera arbetskraftsbristen och arbetslösheten i länet. Målet är att bidra till fler arbetstillfällen i länet.

Stärk Gävleborg – köp regionalt: Strategiskt inköp som verktyg för regional utveckling

Region Gävleborg upphandlar varor och tjänster till ett sammanlagt värde om ca 6 miljarder kronor per år. Den stora summan som omsätts medför att ett strategiskt inköpsarbete har stor potential som medel för att uppnå olika mål inom organisationen och för länet. Utifrån den kraft offentliga upphandlingar har avseende verksamhetsutveckling och förändringsarbete, är offentlig upphandling också ett effektivt verktyg när politiska mål och inriktningar ska implementeras och förverkligas.

Det behövs mer vägledning och tydligare uppdrag för att inköpsarbetet i Region Gävleborg ska bli det strategiska verktyg i det regionala utvecklingsarbetet som är målsättningen.

Organisationens inköp och upphandlingar håller för närvarande hög kvalitet genom att de utförs med hög kompetens, är affärsmässiga och föregås av ett kontinuerligt arbete som genererat god kunskap om marknaden och leverantörer. Men Region Gävleborg behöver ta ett större ansvar för att upphandla mer strategiskt med regional utveckling som mål. En tydligare regional strategi behövs för att främja innovationer och skapa förnyelse inom organisationen, övrig offentlig sektor och för näringslivet i länet. Den behövs för att uppnå politiska mål om inköp och upphandling som ett strategiskt verktyg för väl fungerande verksamheter inom Region Gävleborg och samtidigt ett medel för att nå de regionala miljömålen och sociala hållbarhetsmålen som de finns uttryckta i Politisk inriktning, Regional utvecklingsstrategi samt budgetdokument och årsplaner.

Region Gävleborg ska utveckla förmågan och kompetensen att utöver rättssäkerhet och effektivitet också främja innovativa lösningar, ha stärkt miljöhänsyn och ta sociala hänsyn i beaktande. I detta ingår att främja en ökad tillväxt och sysselsättning samt en hållbar utveckling med hänsyn till miljömässiga, sociala och etiska aspekter. Hållbarhetskrav som exempelvis arbetsrättsliga eller miljömässiga krav, ska ställas i offentliga upphandlingar där det är motiverat. Likaså ska val mellan om upphandling respektive egen regi övervägas.

Innovation och företagande

Den hållbara regionala tillväxtpolitiken ska möta framtidens och samtidens utmaningar genom investeringar, insatser och stöd till näringslivet som syftar till att stärka förutsättningarna för företag att skapa, växa och exportera med bas i Gävleborgs län. Till stor del handlar det om att stärka entreprenörskap och innovationsklimat.

För att stärka innovationsförmåga och innovationsklimat i länet ska Region Gävleborg stärka och underlätta nyföretagande, affärsutveckling, kapitalförsörjning, export, import, investeringar, etableringar och innovativa miljöer. Region Gävleborg ska i detta syfte ge ekonomiska bidrag av offentliga medel till innovationsprojekt och forskning som behövs för att utveckla nya innovativa tjänster, produkter och lösningar. Det regionala innovationsarbetet är en viktig del av genomförande av *Agenda 2030 för Gävleborg*. Insatserna ska följas upp kontinuerligt och effekter utvärderas och analyseras.

En viktig utgångspunkt för arbetet med att stärka det regionala innovationsklimatet, är den regionala utvecklingsstrategin (RUS). En ny RUS är under framtagande och ska föreligga för beslut under 2020. Arbetet med den nya strategin och dess verkställighet och implementering i länet ska prioriteras i det regionala utvecklingsarbetet.

Samverkan för att stärka näringslivets innovations- och konkurrenskraft

Det finns ett flertal aktörer på regional nivå som har viktiga roller och uppdrag för att främja länets innovationskraft. Eftersom innovationsprocesser är komplexa krävs en samsyn avseende gemensamma strategiska och långsiktiga insatser. Att främja samverkan mellan olika aktörer på olika nivåer i länet är därför viktigt. Region Gävleborgs långsiktiga och strategiska arbete med att höja innovationskapaciteten i länet, inom ramen för den regionala innovationsstrategin för smart specialisering, ska skapa nya förutsättningar för regionala aktörer.

Region Gävleborg ska leda samverkan och utveckla samverkansformerna mellan olika politiska nivåer, näringsliv, offentlig sektor, myndigheter, fackliga- och näringslivsorganisationer, och utbildningsväsendet i länet. Verksamhet ska även inriktas på att stärka internationell samverkan.

Attraktiva mötesplatser och innovationsnätverk

För att främja de innovationer som sker löpande i små och medelstora företag är det angeläget att dessa får stöd i form av nätverk, kompetens, kapital samt stöd till varu- och tjänstutveckling utifrån deras unika behov. Här spelar innovationsnoder, science parks och inkubatorsverksamhet en viktig roll i det regionala innovationssystemet för att stimulera framväxten av nya och kunskapsintensiva tillväxtföretag.

Almi, Almi Invest och inkubatorn Movexum, Invest in Gävleborg samt klusterinitiativen Future Position X, Triple Steelix, FindIT och Fiber Optic Valley ska bidra till ett brett, dynamiskt och diversifierat näringsliv med hög innovationsförmåga.

Region Gävleborg ska bidra till att stärka och utveckla forsknings- och innovationsmiljöer som attraktiva mötesplatser och nätverk.

Nyindustrialisering i Gävleborg

Gävleborg har en lång och framgångsrik industritradition. Industrin är en tillväxtmotor i länets ekonomi som skapar arbetstillfällen – direkt och indirekt – och har stor betydelse för länets välstånd och för den gemensamma välfärden. Industrins stora förmåga till förnyelse har varit en avgörande framgångsfaktor. Men industrin står inför utmaningar. Digitaliseringen driver på industrins redan höga omställningstakt ytterligare, öppnar för nya affärsmodeller och gör andra överflödiga. Särskilt för små företag är det en enorm utmaning att hänga med i den snabba teknikutvecklingen. Globaliseringen har tilltagit och för industrins del har det bland annat inneburit att produktionsprocesser har kunnat brytas upp i allt mindre beståndsdelar och spridas över världen för att dra nytta av olika konkurrensfördelar på olika platser. Men utmaningarna är bredare än så. För samtidigt ställs allt högre krav på en långsiktigt hållbar produktion och resursutnyttjande. Omställningen till en mer hållbar produktion kommer att vara viktig för Sveriges möjligheter att bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Nu är hög tid att prioritera industrin och tillfälle att nyindustrialisera Gävleborg. Det är företagets

ansvar att hantera utmaningarna och dra nytta av möjligheterna. Men offentliga aktörer ska göra sitt för att stärka företagens förutsättningar att klara omställningen. Det offentliga bör agera för att underlätta strukturomvandlingen i industrin. Region Gävleborg ska bidra till att skapa bästa möjliga förutsättningar för industri och industrinära tjänsteföretag att utvecklas mot att bli mer konkurrenskraftiga, hållbara och högproduktiva.

Industrin befinner sig i en omställningsprocess och står inför ett antal betydande utmaningar. Flertalet av Gävleborgs mest framstående industrier återfinns i de traditionellt starka sektorerna som stål, pappersmassatillverkning, pappersproduktion och skogsindustri. Samtliga dessa industriella sektorer erfar nu nya förutsättningar för sin verksamhet mot bakgrund av digitalisering, automation, integration av tillverkning och tjänster samt värdekedjornas globalisering. Det påverkar företagets kompetensbehov. Humankapital är en nyckel för företagets konkurrenskraft och arbetskraftens kompetens en allt viktigare resurs för industrin. Av avgörande vikt för långsiktig konkurrenskraft är industrins omställning till ett hållbart samhälle, givet att Sverige ska nå målet om ett fossilfritt samhälle år 2045. Den hållbara omställningen kräver kompetensförsörjning, omställning och förnyelse. Region Gävleborg ska medverka i omställningsprocessen.

En nyindustrialisering som ska leda till fler företag och fler arbetstillfällen i industrisektorn i Gävleborg.

Tilläggsdirektiv samt förlängd utredningstid för Jämlikhetsutredningen

Regionfullmäktige beslutade den 28 november 2018 om uppdrag och direktiv för en utredning syftande till att ge en samlad beskrivning av skillnaderna i grundläggande livsvillkor mellan olika grupper i Gävleborgs län, samt att presentera en sammanställning av förslag till åtgärder för att bryta ojämlikheten och för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa (Dnr: RS 2018/635).

Utredningens nuvarande uppdrag

Regionfullmäktige gav den 28 november 2018 i uppdrag att utifrån befintlig och vetenskapligt grundad kunskap utreda olika faktorer betydelse för och påverkan på ojämlikhet bland befolkningen i länet samt avlämna förslag på strategier och åtgärder som bidrar till minskade ojämlikheter. Vidare angavs att arbetet ska präglas av ett utåtriktat och inkluderande arbetssätt varvid utredningen ska samråda med aktörer som berörs av dess arbete, inklusive statliga myndigheter samt företrädare för kommun- och landstingssektorn. Av uppdraget framgick att utredningen ska beakta relevanta resultat och erfarenheter från liknande initiativ på lokal nivå (i och utom länet) och på nationell nivå i riket. Enligt uppdraget ska resultatet av arbetet slutredovisas under 2020.

Uppdraget utvidgas med tilläggsdirektiv och förlängd utredningstid

Coronaviruset pandemiförklarades i mars 2020. Med anledning av spridningen av det nya coronaviruset och utbrottet av covid-19 finns anledning att utvidga utredningens uppdrag samt förlänga utredningstiden.

Utredningen ska utöver tidigare direktiv särskilt beakta pandemins (efter-)verkningar på samhällsnivå samt beskriva hur ojämlikhet (eventuellt) är kopplat till exempelvis sociala, ekonomiska och vårdrelaterade konsekvenser som pandemin har fått och fortsättningsvis riskerar att få. Med anledning av tilläggsuppdraget förlängs utredningstiden till och med 2021-06-30.

En effektiv och kvalitetssäker sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess

Förutom att bidra till medborgarnas välbefinnande är de gemensamt finansierade välfärdstjänsterna utformade för att främja ett högt arbetskraftsdeltagande, snabb produktivitetsutveckling och stark konkurrenskraft.

Region Gävleborg ska prioritera sjukskrivningsfrågan för att skapa en effektiv och kvalitetssäker sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess i hälso- och sjukvården. Region Gävleborg ska genomföra insatser inom hälso- och sjukvården och utveckla samverkan med andra aktörer med syfte att förebygga eller förkorta sjukskrivning och främja människors återgång i arbete.

Miljöansvar och hållbar utveckling

Region Gävleborg ska vara en ledande aktör för att Gävleborg går före i omställningen till ett hållbart samhälle baserat på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. En av Region Gävleborgs viktigaste verktyg i arbetet är att skapa samverkansmöjligheter mellan företag, civilsamhället, akademi och offentliga aktörer. Hållbarhetsperspektivet ska genomsyra allt arbete som Region Gävleborg gör internt och externt.

Välståndande natur och miljö är en förutsättning för nuvarande och kommande generationers möjligheter till ett gott liv. Gävleborg har goda förutsättningar för att gå före i omställningen till ett miljömässigt hållbart samhälle som befinner sig inom naturens gränser. Genom att modernisera Gävleborg och ställa om till ett fossilfritt län tar Region Gävleborg sig an denna utmaning.

Region Gävleborgs miljö- och hållbarhetsarbete

Vägledande för Region Gävleborgs miljöarbete är de nationella miljömålen, där Gävleborg ska leva upp till sin del. I det arbetet ingår att arbeta efter både de nationella miljö kvalitetsmålen, generationsmålet och de globala målen för hållbar utveckling. Region Gävleborg har högt ställda mål, mål som ställer krav på ständig utveckling och förbättring av arbetet. I samverkan med företag, offentliga organ och ideella krafter ska Region Gävleborg arbeta för att Gävleborg går före i omställningen.

I det interna arbetet strävar Region Gävleborg efter att minimera sin miljö- och klimatpåverkan genom att hushålla med energi och naturens resurser samt eftersträva cirkulär ekonomi. På sikt ska Region Gävleborg bli både klimatneutralt och fossiloberoende. Region Gävleborgs verksamheter ska vara klimat- och resurseffektiva, hälsofrämjande och giftfria. Senast 2025 ska alla Region Gävleborgs sjö- och landbaserade transporter vara fossilfria.

Under 2021 kommer regionfullmäktige att besluta om ett nytt hållbarhetsprogram för organisationen. Det nya programmet är en viktig del för att få med hela organisationen i genomförandet av Agenda 2030 och för att skärpa arbetet för social-, miljömässig- och ekonomisk hållbarhet.

Det växande vårdbehovet innebär också att miljöbelastningen ökar, både från vårdverksamheterna och indirekt genom inköp av varor och tjänster. Region Gävleborg ska vidta åtgärder som minskar miljöbelastningen från läkemedel, textilier, livsmedel och andra varor i alla led, från produktion till användning och avfall.

Agenda 2030 för Gävleborg

De stora samhällsutmaningarna blir allt tydligare. Klimatfrågan är inte ett avlägset problem – den berör oss som lever nu. Torka, översvämningar, bränder och andra följder av ett varmare och mer extremt klimat slår redan hårt mot människor och påverkar allt liv på planeten. Detsamma gäller sociala klyftor. De fysiska och sociala avstånden mellan människor ökar både runt om i världen och i Gävleborg. Möjligheten att skapa sig ett gott liv utifrån sina egna förutsättningar är inte självklar för alla människor i länet. Tillgången till arbetsmarknaden är långt ifrån jämlik och jämställd. Barn och unga växer fortfarande upp utan möjlighet att forma

sina egna liva. Alla politikområden måste dra åt samma håll för att dessa utmaningar ska kunna mötas.

Arbetet med att skapa ett hållbart samhälle utifrån samtliga tre hållbarhetsperspektiv samlas i *Agenda 2030 för Gävleborg*. Agendan samlar och ger riktning åt Region Gävleborgs arbete för regional utveckling, transporter, energi och hälsa. Den skapar förutsättningar för Region Gävleborg att tillsammans med andra bygga morgondagens Gävleborg på fossilfri grund. Förverkligandet av *Agenda 2030 för Gävleborg* är ett led i att Region Gävleborg ska vara en ledande aktör för att Gävleborg går före i omställningen till ett hållbart samhälle baserat på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Ju snabbare en omställning till ett hållbart samhälle sker, desto större blir möjligheten till ett gott och hälsosamt liv – både idag och för kommande generationer. Genom att bli världens första fossilfria välfärdsland ska Sverige visa hur omställningen går hand i hand med ökad välfärd, ekonomisk utveckling och konkurrenskraft. Gävleborg ska visa att det också gäller på regional nivå. Gävleborg ska visa att det går att skapa ett samhälle med jämlik tillgång till god livskvalitet. För att omställningen till ett hållbart samhälle ska vara möjlig måste hållbarhetsperspektiven genomsyra hela politiken. De måste vara en integrerad del av hela ekonomin och allt Region Gävleborg gör.

Agendans olika delar - fossilfri energi, infrastruktur och fossilfria transporter, jämlik och jämställd hälsa samt hållbar näringslivsutveckling - ger tillsammans goda förutsättningar för framtidens Gävleborg. Tillsammans skapar de förutsättningar för en bättre miljö, ökad livskvalitet och fler jobb.

De lågt hängande frukterna för att minska fossila utsläpp är ofta koncentrerade till industrier och transportnoder. För att hela samhället ska omfattas och inkluderas i arbetet ska insatser göras i hela länet. Alla människor i Gävleborg ska gynnas av det fossilfria samhällsbygget. Alla människor i Gävleborg ska också få lika möjligheter att leva det liv de vill och vara delaktiga i samhället. En jämlik och jämställd hälsa är centrala delar av en inkluderande omställning.

Hela Region Gävleborg ska bidra till att uppnå målsättningen i *Agenda 2030*. För att möjliggöra det ska samtliga styrdokument ses över 2021 utifrån hur de möjliggör att Gävleborg går före i omställningen till ett hållbart samhälle baserat på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Revideringarna av styrdokumentet ska vara klar före 2022. Extra viktigt att arbeta med är Region Gävleborgs upphandlingar. Redan nu pågår arbete med att samtliga transporter som Region Gävleborg upphandlar ska vara fossilfria senast 2025. Organisationens upphandlingar ska utvecklas så att de ligger i framkant och är ett föredöme när det gäller upphandling som är anpassning utifrån ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Ett livscykelperspektiv beaktas i upphandlingens olika faser. I arbetet kring livscykelperspektiv blir de kommande nationella slutsatserna kring styrmedel för cirkulär ekonomi viktiga.

Under 2020 kommer Region Gävleborg att börja använda fler mått på välbefinnande, mått som syftar till att belysa samhällets utveckling i Gävleborg utifrån ekonomiska, sociala, miljömässiga och subjektiva perspektiv. Utgångspunkten för det samhälle Region Gävleborg vill skapa är ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Att se på och förstå samhället ur fler perspektiv än i kronor och ören är centralt för att uppnå det. Monetära mått tar inte hänsyn

till negativa konsekvenser av verksamheter. De inkluderar inte heller oavlönat hemarbete eller ideellt arbete. Det är helt enkelt inte bra mått på det samhälle denna budget syftar till att skapa - ett samhälle där alla människor har en hög livskvalitet, känner delaktighet i samhället och har inflytande över sin livssituation. Måtten kommer att redan från början att illustrera förverkligandet av *Agenda 2030 för Gävleborg*.

Infrastruktur och fossilfria transporter

En väl fungerade fysisk och digital infrastruktur är centralt för att människor ska ha möjlighet att leva, bo och verka i hela Gävleborg. Transporter är en av de viktigaste sektorerna för att Sverige ska kunna ställa om till ett fossilfritt välfärdsland. Vägtransporter står för den absolut största delen av utsläppen för inrikes transporter. En infrastruktur för hållbara transporter ger fler möjlighet att resa på sina egna villkor och samtidigt tära så lite som möjligt på miljön. En infrastruktur som fungerar och som går att lita på är också en förutsättning för nya jobb, välbefinnande, livskvalitet och minskad klimatpåverkan. För den fysiska infrastrukturen – järnväg, väg, cykelbanor, bredband och hamnar – är Region Gävleborg en viktig samverkanspartner och beslutsfattare.

Att ställa om till fossilfria person- och godstransporter är en omställning som samtidigt kan bidra till regional utveckling. Gävleborg har goda förutsättningar för att inom transportsektorn bli Sveriges första fossilfria län. Länets kollektivtrafik är redan fossilfri. Före 2025 kommer Region Gävleborgs alla landbaserade transporter att bli fossilfria. Arbetet med Elväg Gävle har skapat nya samarbeten kring utsläppsfria transporter. *Färdplan för att transportsystemet i Gävleborg ska vara fossilfritt till 2030* samlar länets relevanta aktörer i en gemensam process som gör det möjligt att samordna och synliggöra gemensamma prioriteringar för ett fossilfritt transportsystem. Genom färdplanen skapas en gemensamt förankrad målsättning och handlingsplan för Gävleborg.

För att Sverige ska uppnå det nationella målet om 70 % lägre utsläpp inom transportsektorn 2030 är en snabb elektrifiering viktig. Omställningen till elektrifierade transporter måste gå mycket fortare än i dagsläget. Gävle hamn är en viktig nod för transporter till och från Mellansverige med ett stort flöde av gods som ger länet en unik situation kring vägtransporter. Gävleborg har särskilt goda förutsättningar att bidra till elektrifierade transporter som bygger på vätgas. De samarbeten som byggs upp inom ramen för Elväg Gävle och andra initiativ visar på potentialen. Vätgas och bränsleceller är områden som EU-kommissionen har pekat ut som strategiskt viktiga inom European Green Deal. På nationell nivå lyfts vätgas fram som en betydelsefull pusselbit för framtidens transporter. Tillsammans med lokala och regionala företag ska Region Gävleborg knyta ihop regionala, nationella och europeiska samarbeten för att möjliggöra ett införande av vätgasbaserade elektrifierade transporter.

Arbetet med *Färdplan för att transportsystemet i Gävleborg ska vara fossilfritt till 2030* är ett centralt arbete för att Gävleborg ska bidra till att den nationella målsättningen om 70 % lägre utsläpp inom transportsektorn 2030. Region Gävleborg har flera ingångar i arbetet. Dels som ansvarig för att hålla ihop den regionala samverkan, dels som en organisation som är beroende av transporter i hela länet och dels som regional kollektivtrafikmyndighet med ansvar för allmän och särskild kollektivtrafik i hela länet. Arbetet ska leda till lösningar som skapar en inkluderande omställning i hela länet. Det innebär såväl lösningar för större mängder tungt gods i viktiga stråk som persontransporter till alla hushåll.

Arbetet som Region Gävleborg gör inom ramen för ”Färdplan för att transportsystemet i Gävleborg ska vara fossilfritt till 2030” och andra samarbeten ska bidra till en diversifierad tillgång till fossilfria bränslen i länet. Länet har en unik position kring vätgas, men satsningar behövs för en mångfald av fossilfria transportmöjligheter. Möjligheterna är särskilt goda för biogas, eldrift samt fossilfri bensin och diesel. De senare framförallt som lösningar på kortare sikt.

Den absolut viktigaste infrastruktursatsningen i Gävleborg är utbyggnaden av dubbelspår på Ostkustbanan. Det är en satsning som kommer att möjliggöra fler fossilfria gods- och persontransporter inom och genom Gävleborg. Det är också en investering som kommer att skapa nya förutsättningar för företagande och regional utveckling i länet. En utbyggd Ostkustbana kommer inte bara att gynna orter och befolkning längs stråket, det kommer att gynna hela länet. Varje del av Ostkustbanan som byggs ut ger fördelar för hela stråket. Den storregionala samverkan är viktig för Ostkustbanan, framförallt inom Bottniska korridoren. Med utgångspunkten att hela länet ska leva och utvecklas ska behovet av fler tågstationer för den regionala tågtrafiken ses över, t ex i Nordanstigs kommun, inom ramen för arbetet med utbyggnaden av dubbelspår.

Den första delen som kommer att byggas ut är norrut från Gävle, inklusive en ny tågstation – Gävle Västra. I och med den nya tågstationen får Gävle och därmed Gävleborg nya och stärkta förutsättningar för regional utveckling. Placeringen förbättrar möjligheterna till arbets- och studiependling bland annat till Gävle sjukhus och Högskolan i Gävle. Förändringen innebär att framförallt Region Gävleborg, Gävle kommun och Trafikverket måste jobba tätt tillsammans med en omfattande omstrukturering av Gävle stad där Region Gävleborgs stora ansvarsområden är planering av kollektivtrafiken och Framtidsbygget, det vill säga om- och tillbyggnaden av Gävle sjukhus. Attraktiva stationsområden är en viktig fråga generellt. Ett levande stationsområde med förbättrad tillgänglighet till bostäder, arbeten, handel, service, m.m. ger många fördelar för lokalsamhället. Region Gävleborg behöver utveckla arbetet med samordnad planeringen kring bostäder och infrastruktur/kollektivtrafik tillsammans med länets kommuner.

För Norra stambanan och Bergslagsbanan ligger fokus på att de investeringar som nu genomförs ska följas av åtgärder med målet att utveckla banorna så att de bättre möter behoven för såväl godstransporter som persontrafik. Övergripande för infrastrukturarbetet är de storregionala samarbetena inom Östra Mellansverige och Mälardalsrådet centrala. Gävleborgs infrastruktur är en viktig del av hela Sveriges infrastrukturnätverk och kopplingar mot andra delar av landet måste utvecklas.

Transportinfrastruktur är särskilt viktig för att uppnå ett fossilfritt samhälle då byggandet av infrastruktur kan ge upphov till stora utsläpp. Här kan offentliga upphandlingar bidra till att skapa en efterfrågan på mer klimatsmarta material. Region Gävleborg ska medverka i det statliga arbetet för att investeringar i transportinfrastruktur succesivt ska utvecklas till att bli klimatneutrala. Särskilt viktigt är att Region Gävleborg är en drivande aktör i samverkan med kommunala och nationella aktörer.

2018 antog regionfullmäktige en ny länsplan för regional transportinfrastruktur för Gävleborg. Planen gäller 2018-2029 och anger vilka infrastrukturåtgärder som genomförs och påbörjas under perioden. Utifrån fördyrningar och förseningar på statlig nivå finns ett behov av att göra en översyn av Länsplanen. Regeringen har också gett Trafikverket i uppdrag att inleda processen med att ta fram en ny nationell plan vilket indikerar att regionerna kommer att få i uppdrag att ta fram en ny länsplan för perioden 2022-2033 alternativt 2037. Under 2020 har Region Gävleborg ingått ett samverkansavtal med Trafikverket för att förbättra planeringsförutsättningarna och det är viktigt att samarbetet utvecklas under 2021, inte minst för att samordna planeringsprocessen.

För att nå målsättningen om ett fossilfritt län måste resandet förändras. Förutom att ställa om dagens transportmedel till fossilfri energi måste också andra färdmedel användas mer. Mer resande och transporter måste ske med gång och cykel. En sådan omställning skapar förutsättningar för en mer jämlik infrastruktur. Region Gävleborg kommer att ta fram en plan för hur cyklandet i länet kan utvecklas. Planen ska innehålla både ett infrastrukturperspektiv och ett resandeperspektiv. Cykelplanen ska fastslå vilka åtgärder som är viktigast för att underlätta och utveckla cyklandet i Gävleborg. Cykelplanen ska utgöra underlag i arbetet med ett nytt Trafikförsörjningsprogram och länsplan för regional infrastruktur.

Tillgång till infrastruktur är och blir allt viktigare för människors möjligheter att leva, bo och arbeta, vilket blivit än tydligare under pandemin då efterfrågan på digitala tjänster för både distansarbete och konsumtion ökat. Bredband är centralt för denna möjlighet. Gävleborg har just nu stora utmaningar kring tillgång till bredband, framförallt när det gäller tillgången i mindre tätbefolkade områden. Fler aktörer måste göra ännu mer för att förbättra tillgången till bredband i länet. För Region Gävleborgs del handlar det om att både få ut mer fiber per krona och om att öka antalet kronor. Arbetet mot den nationella nivån är extra viktigt och behöver prioriteras med ett fokus på både resurstillgången och regelverket. Styrdokumentet Regional plan för bredband 2019-2025 är en viktig del i arbetet.

I genomförandet av *Agenda 2030 för Gävleborg* är digitaliseringens möjligheter centrala. En jämlik digitalisering är ett måste för att alla personer i Gävleborg ska gynnas av digitaliseringen. Gävleborg ska bidra till att uppnå regeringens mål om att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Digitaliseringen skall förenkla vardagen för länets invånare, besökare och företag genom ett smartare och öppnare samhälle som stödjer innovation och delaktighet. Inom det regionala utvecklingsarbetet ger digitalisering möjligheter att hitta nya, innovativa lösningar som stärker konkurrenskraften, bidrar till en hållbar utveckling och skapar fler jobb. Region Gävleborg ska i samverkan med företag, högskolan, offentliga aktörer och andra skapa förutsättningar för datadriven och digitalt driven innovation.

En ökad digitalisering kan förbättra och utveckla i stort sett varje del av Region Gävleborg. Inom hälso- och sjukvården kan det stärka arbetet för en mer jämlik och likvärdig vård av god kvalitet i hela länet. Digitalisering kan också underlätta tillgång till kultur och ge möjlighet till egen medverkan i kulturella processer. Samtidigt finns många utmaningar med digitaliseringen och lösningarna måste anpassas till människors olika behov och livssituation. För Region Gävleborg ska ett jämlikhetsperspektiv alltid vara närvarande. Fokus ska också ligga på att digitaliseringen ska möjliggöra en hållbar landsbygd.

Coronakrisen bidrog direkt till en ökad användning av digitala verktyg. Hur krisen påverkar den digitala omställningen påverkar arbetet framåt. Såväl positiva som negativa potentialer måste tydliggöras. I slutet på 2020 kommer Post- och telestyrelsen att lämna en analys av coronakrisens inverkan på den digitala omställningen, exempelvis vad gäller digital kommunikation, distansarbete, digital delaktighet och tillgänglighet. Analysen blir ett viktigt verktyg för Region Gävleborgs arbete med jämlik digitalisering.

Region Gävleborg ska bedriva en kollektivtrafik som är billig, enkel och bekväm. En väl fungerande kollektivtrafik är en förutsättning för en hållbar utveckling i hela Gävleborg. Kollektivtrafiken möjliggör på ett klimatsmart sätt studier och arbete på andra orter, bättre matchning på arbetsmarknaden samt ett större utbud av rekreation. Fokus ska ligga på att förbättra pålitligheten och tillgängligheten. Tillgänglighet handlar om att minska antalet hinder, fysiska som mentala. Målsättningen är en kollektivtrafik som möjliggör ett tillgängligt samhälle på fossilfri grund.

I Gävleborg ska det finnas förutsättningarna att bo och verka i hela länet, både i staden och på landsbygden. Det ska vara lätt att mötas och det ska finnas stora möjligheter för var och en att forma sin egen vardag. Region Gävleborgs kollektivtrafik och närtrafik är stommen men dessa målsättningar kan inte på ett effektivt sätt uppnås endast med den kollektivtrafik Region Gävleborg råder över och styr. Ett hållbart resande i hela länet kräver utveckling av fler former för hållbart resande och metoder för att locka fler att upptäcka hållbara transportmedel.

Inom Region Gävleborgs verksamhet finns både kollektivtrafik och infrastruktur och båda dessa verksamheter och kompetenser behövs i utvecklingen av ett hållbart resande. Andra aktörer och andra trafikslag kan bidra. Region Gävleborg ska leta nya metoder och söka nya samarbeten i strävan mot att nå dessa mål. För att nå målsättningarna måste konsekvenserna för jämlikhet och jämställdhet analyseras vid planering för hållbart resande. Dessa inriktningar ska ligga till grund för arbetet med att ta fram ett nytt regionalt Trafikförsörjningsprogram där den långsiktiga inriktningen på kollektivtrafiken beskrivs. Målet är att programmet ska fastställas under 2021. Detta breddade uppdrag kan även föranleda ändringar i andra typer av styrdokument.

Utbudet är avgörande för att en större andel resor ska ske med kollektivtrafik. Utbudet har utvecklats starkt de senaste åren, med både satsningar på utökad busstrafik och timestrafik på tåg på Ostkustbanan och Norra stambanan tillsammans med SJ. SJ-avtalet innebär förbättrade förutsättningar för ett hållbart resande i länet. Utveckling av kollektivtrafiken ska komma alla delar av Gävleborg till del på ett likvärdigt sätt och näst på tur är utvecklingen i Sandviken, Gävle och Bollnäs.

Att kollektivtrafiken är pålitlig är också avgörande för ökat resande. Att förbättra pålitligheten i tågtrafiken har varit huvudfokus under 2020 och kollektivtrafiken i Gävleborg är pålitlig. Men arbetet är ständigt pågående och inte minst ska de förebyggande åtgärderna inom tågtrafiken inför framförallt vintersäsongen fortsätta utvecklas.

Med Gävleborgs utspridda befolkning krävs en bra infrastruktur och en effektiv kollektivtrafik för att knyta ihop funktionella regioner för arbete och studier. En väl utbyggd och fungerande

kollektivtrafik spelar en viktig roll för matchningen på arbetsmarknaden, ju längre det är möjligt att resa inom rimlig tid desto större blir utbudet av arbetskraft för arbetsgivare och utbudet av arbetsplatser för arbetstagare. De senaste åren har möjligheterna till studie- och arbetsmarknadspendling över länsgränserna blivit betydligt bättre. Arbete med det nationella initiativet "Ett nationellt biljettsystem" kan sannolikt bidra till förenkling.

Närtrafiken en viktig del av möjligheterna för hela länet att leva och utvecklas. Närtrafiken är del av Region Gävleborgs anropsstyrda allmänna kollektivtrafik - kollektivtrafik som körs när resenärerna meddelat att de vill åka. 2019 nådde utbyggnaden av Närtrafiken hela länet och under 2020 arbetade Region Gävleborg med att följa upp och anpassa närtrafiken, ett arbete som fortsätter 2021 inom ramen för det breddade arbete med hållbart resande som beskrivits ovan.

Kollektivtrafiken är upphandlad, det vill säga den körs av andra aktörer. För- och nackdelar med att övergå till att bedriva kollektivtrafiken i egen regi helt eller delvis ska utredas och förslag på organisation med snarast möjliga övergång presenteras. De potentiella fördelarna är att det skulle öka rådigheten över vilka prioriteringar och förändringar Region Gävleborg kan göra i kollektivtrafik på kort och lång sikt. Det handlar bland annat om att kunna vara anpassningsbar i en brådskande grön omställning eller om samhället hamnar i samma situation som våren 2020 – en pandemi – och om möjligheten att styra personalens arbetsvillkor. Kostnaderna för kollektivtrafiken ökar nationellt och egen regi skulle innebära en större flexibilitet när det gäller ekonomiska prioriteringar på kort sikt.

Inom kollektivtrafiken gjordes omfattande anpassningarna till covid-19. Anpassningarnas effektivitet och verkan ska, så snart det är möjligt, utvärderas och rutiner för liknande situationer ska upprättas. Kommande trafikförsörjningsprogram ska behandla krisberedskap och krishantering på en övergripande nivå.

Fossilfri energi

Ökad elektrifiering kommer att vara en viktig komponent i omställningen till nettonollutsläpp i transportsektorn och industrin. Då behövs ett robust elsystem med hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. En effektiv användning av energi kan bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft, minska klimat- och miljöpåverkan och bidra till försörjningstryggheten.

Gävleborg har goda förutsättningar för att skapa hållbar regional och lokal energiproduktion. Redan idag produceras mycket energi från både vind och vattenkraft. Länet har stora outnyttjade möjligheter inom solenergin samtidigt som branschen utvecklas snabbt. Utvecklingen av fossilfria bränslen går allt fortare. Mer av produktionen och konsumtion behöver ske regionalt och lokalt – något som kan stärka den regionala utvecklingen, en cirkulär biobaserad ekonomi och som samtidigt är mindre miljöbelastande. Region Gävleborg ska bidra till produktion av mer solenergi och fossilfria bränslen i Gävleborg.

Ett elsystem där förnyelsebara energikällor står för en större del ställer nya krav på robusthet. Energilagring kommer spela en central roll på såväl lokal som regional och nationell nivå. De regionala förutsättningarna för elektrifierade transporter på vätgas skapar också möjligheter för

energilagring. Region Gävleborgs arbete kring vätgas och bränsleceller ska leda till förutsättningar för lokal och regional energilagring.

Ett näringsliv där fossilfri energi används på bästa sätt kräver utveckling av en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi. Ett hållbart energisystem kräver också att produktionen ställer om och att konsumtionen minskar. Gävleborg har stora outnyttjade förutsättningar för en cirkulär ekonomi inom många områden, inom exempelvis tillverkningsindustrin, matproduktionen, bioekonomi och återanvändning. Företag i länet ska vara redo att sälja de innovationer som världen efterfrågar. Genom att Gävleborg går före och investerar i klimat- och miljövänlig teknik stärks företagets konkurrenskraft. Region Gävleborg kan bidra till den cirkulära ekonomin genom samverkan med företag, offentlig sektor och föreningar. Region Gävleborg ska ge det stöd som behövs för att kunna skapa ett klimatsmart, resurseffektivt och hälsofrämjande samhälle och bidra till en giftfri vardag. För att stödja den gröna omställningen inrättade Region Gävleborg 2016 Ekocenter. Ekocentret ska fortsätta att utvecklas som en nod för en hållbar regional utveckling i länet – med fokus på cirkulär ekonomi, energi och grön omställning. Ekocenter arbetar också tillsammans med länets energi- och klimatrådgivare för att öka effektiviteten och minska konsumtionen av energi.

Jämlik och jämställd hälsa

En jämlik och jämställd hälsa i länet är en förutsättning för att Gävleborg ska vara en del av lösningarna på vår tids stora utmaningar. Det är också centralt för att länets invånare ska ha möjlighet att leva det liv de vill och vara delaktiga i samhället. Region Gävleborg ska bidra till att nå regeringens långsiktiga mål att sluta de påverkbara hälsogapen. Region Gävleborg ska arbeta för att minska klyftor mellan människor, mellan stad och landsbygd samt mellan fattiga och rika områden.

Hälsoläget i Sverige är generellt sett gott men hälsan är inte jämlikt och jämställt fördelad. Det finns systematiska skillnader i hälsa mellan samhällsgrupper med olika social position. Olika former av psykisk ohälsa har exempelvis ökat och är nu mycket vanligt, inte minst i yngre åldersgrupper. Hur människor mår men också hur länge människor lever är således socialt skiktat, men just därför också påverkbart genom olika insatser. Ett jämlikt Gävleborg är målet.

Här är den jämlikhetsutredning Region Gävleborg utför ett viktigt verktyg för att påvisa de komplexa sambanden och skapa dialog om åtgärder utifrån de förutsättningar som råder i Gävleborg. Utredningen tjänar som underlag i arbetet med att ta fram ett nytt regionalt Folkhälsoprogram, ett arbete som kommer att påbörjas under 2020.

God hälsa för alla, oberoende av social position, kön, funktionsförmåga, etnicitet, sexuell läggning, könsidentitet och ålder är målet för den regionala folkhälsopolitiken. Målet ska nås genom att skapa förutsättningar för människors inflytande och delaktighet, social och ekonomisk trygghet och genom att prioritera alla barn och ungdomars möjlighet att leva under goda och jämlika uppväxtvillkor. Fokus på tidiga och förebyggande insatser är en förutsättning för att nå målen. Nya kontaktytor till invånare inom folkhälsoarbetet ska utvecklas och de med störst behov ska prioriteras.

Region Gävleborg ska skapa förutsättningar för en god hälsa, inte styra människors vanor. Region Gävleborg gör den största insatsen för folkhälsan genom att ha väl fungerande

verksamheter som når alla på ett likvärdigt sätt. För att skapa jämlika förutsättningar måste olika insatser riktas till olika grupper.

Den ojämlika hälsan är ytterst en återspeglning av ojämlika livsvillkor och handlingsmöjligheter som är djupt rotade i samhällsstrukturen, och därmed heller inget som snabbt kan åtgärdas. En utveckling mot mer jämlik hälsa kräver ett ihärdigt och långsiktigt arbete, med fokus på stegvisa förändringar. Här är jämlikhetsutredningen ett viktigt verktyg.

Forskningen pekar på ett brett spektrum av livsområden som är viktiga för hälsa, och det är därmed en stor bredd av samhällsaktörer och sektorer som kan påverka vilka resurser människor i olika samhällsskikt har tillgång till. För att alla dessa sektorer och aktörer ska kunna bidra krävs dock delaktighet och gemensamt ägarskap. Region Gävleborg ska arbeta tillsammans med flera aktörer för att påverka förutsättningarna för en god och jämlik hälsa.

Ett av de verktyg som Region Gävleborg arbetar med inom folkhälsoarbetet är sociala investeringar. Syftet med sociala investeringar är att styra resurser mot tidiga och förebyggande insatser, att stödja utvecklingen av nya metoder och nya former av samverkan för att nå mänskliga vinster och lägre samhällskostnader samtidigt som sociala problem förebyggs.

Att skapa goda och jämlika uppväxtvillkor är redan prioriterat men 2020 skärptes också den nationella styrningen då Barnkonventionen blev lag. För Region Gävleborg innebär det att fortsatt utveckla sätt att integrera barnets perspektiv och barnets bästa i hela verksamheten inklusive beslutsprocesser.

De senaste åren har nya innovativa företagsformer blivit allt vanligare. De utgör ett viktigt komplement till traditionella företag och offentlig sektor genom sin flexibilitet och anpassning utifrån individen. Arbetsintegrerade sociala företag finns etablerade i Gävleborg men skulle behöva spridas mer för att nå ännu fler. Region Gävleborg behöver utveckla sitt arbete för att stötta initiativ inom sektorn. IOP – Ideellt Offentligt Partnerskap - är också en form för samarbete som Region Gävleborg ska undersöka möjligheterna med inom folkhälsoarbetet.

Hållbar näringslivsutveckling

I en värld med stora och snabba förändringar kopplade till klimat, miljö, social sammanhållning, demografisk utveckling och globalisering blir Region Gävleborgs regionala utvecklingsansvar allt viktigare för att skapa förutsättningar för regional näringslivsutveckling. Förmågan till och förutsättningar för innovation och förändring blir allt viktigare.

Lösningarna på FN:s globala mål för hållbar utveckling är också möjligheter för näringslivet i Gävleborg. Miljödriven näringslivsutveckling har potential i alla branscher och kan därmed bidra till ökat företagande, exportmöjligheter och sysselsättning i både stad och landsbygd.

Kommersiell och offentlig service i hela länet är förutsättningar för en inkluderande omställning. De behövs för att skapa miljöer där det är attraktivt att bo, arbeta och driva företag. Utan service inga företag. Utan företag ingen service. Region Gävleborg ska prioritera, bidra till samt främja tillgängligheten till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i länets serviceglösa områden.

I gles- och landsbygd där traditionell kommersiell service försvunnit eller riskerar att försvinna finns behov av att ge stöd och bidra till nya lösningar. Region Gävleborg ska bidra till en god tillgänglighet till kommersiell service för medborgare och näringsliv i gles- och landsbygd. Syftet med stöd till kommersiell service är att upprätthålla och utveckla lokal service för dem som bor, verkar på och besöker landsbygden.

Region Gävleborgs närvaro i alla delar av länet är viktig för att nå en långsiktig regional utveckling. Därför ska den lokala välfärdsservicen inom och via organisationen säkras och stärkas ytterligare. Den lokala nivån, genom kommuner och samverkansorgan samt andra aktörer, är central för länets utveckling. Detsamma gäller för den nationella statliga nivån, särskilt via regeringens satsningar på en organisation för service på lokal nivå som inrättas inom Statens servicecenter.

Utredningen kring ”Hela Gävleborg” har resulterat i en omfattande kartläggning av Region Gävleborgs lokala närvaro samt en sammanställning av exempel och alternativ till hur lokal närvaro kan stärkas. På basis av utredningen ska Region Gävleborg tillsammans med länets kommuner utveckla samverkan kring nya välfärdstjänster och arbetstillfällen i samverkan med statliga aktörer på regional nivå.

Genomförandet av arbetet med kommersiell service kan förutom att verka som drivkraft och stöd för landsbygdens fortsatta utveckling och tillväxt även bidra till innovationsutveckling och bidra till genomförandet av arbetet med smart specialisering. Exempel på detta är logistikutveckling för transporter i glesbygd.

Ett av de områden där Gävleborg har särskilt goda förutsättningar är de gröna näringarna. Omställningen till ett hållbart samhälle ger nya förutsättningar för bioekonomi, turism i olika former och livsmedelsproduktion. För de gröna näringarna i länet har Region Gävleborg som regionalt utvecklingsansvar ett särskilt ansvar att omsätta Gävleborgs handlingsplan för Sveriges livsmedelsstrategi i verksamhet i hela länet. Målet är att öka självförsörjningsgraden, bidra till fler matföretagare och stärka konkurrenskraften inom det regionala jordbruket. Att främja produkter och tjänster som är närproducerade, ekologiska och miljösmygta är en förutsättning för en hållbar regional utveckling. Att det produceras mat i hela Gävleborg är en förutsättning för en levande landsbygd. Nuvarande jordbruksmark ska användas till odling och nedlagd jordbruksmark behöver tas i anspråk.

Jobbskapandet i ekonomin är allt mer beroende av små och medelstora företag. En ökad internationell konkurrens innebär att företag ständigt måste arbeta för att öka förädlingsvärdet, stärka sin konkurrenskraft, vara innovativa och hitta nya marknader. Ofta är enskilda entreprenörer och innovatörer starkt kopplade till de miljöer de bor och lever i. Globala och nationella nätverk, lokala och regionala samarbeten samt tillgången till befintlig och kommande forskning blir allt viktigare för entreprenörskap och för att öka spridningen av innovationer. Region Gävleborg ska skapa förutsättningar för kontakter och nätverk i länet och möjliggöra deltagande på internationella arenor. Förutsättningar för ökad och utvecklad digitalisering kommer att vara viktig i samtliga sammanhang såväl för generell innovations- som näringslivsutveckling i stort.

Sysselsättning och egen försörjning är en viktig faktor för att motverka utanförskap och bidra till jämlikhet och jämställdhet. Genom att i olika utvecklings- och innovationsinsatser arbeta för hållbara arbetsplatser sett även ur ett socialt hållbarhetsperspektiv kan arbetslivet i såväl privat som offentlig och ideell sektor leda till minskad exkludering vilket även kan påverka ojämlikhet i samhället i stort. Inom arbetet med smart specialisering och styrkeområdet Hållbart inkluderande arbetsliv kan nya idéer leda till innovationer som stärker jämlikheten i Gävleborg och samtidigt öppna upp för helt nya vägar inom forsknings- och innovationsarbetet i såväl länet som nationellt och internationellt. Här kan Region Gävleborg genom samverkan med till exempel Myndigheten för arbetsmiljökunskap och Högskolan i Gävle bidra till nya kompetenser och erfarenheter som bidrar till att stärka Gävleborgs attraktionskraft.

Välfungerande och miljövänliga fastigheter

Fastigheter för framtidens behov

Region Gävleborg har sjukhus, folkhögskolor, hälsocentraler och kontor i hela Gävleborg. Fastigheterna ska motsvara verksamhetens behov av funktionella lokaler på ett långsiktigt hållbart sätt. När utvecklingstakten i verksamheten ökar, ökar också kravet på flexibilitet i lokaler och fastighetsplaner. Region Gävleborgs fastigheter ska vara av god kvalitet med attraktiva och funktionella miljöer.

Utgångspunkten för alla om- och nybyggnationer är lokaler som är hållbara för människa och miljö. Nya lokaler ska klara högt ställda miljökrav. Trä ska användas i största möjliga utsträckning. Livscykelperspektivet ska alltid stå i fokus. I samarbete med andra ska nya lösningar alltid sökas.

För att skapa lokaler som är anpassade efter medarbetare, patienter, närstående, elever och allmänheten behov ska planeringen vara inkluderande. Delaktighet ska skapas kring utvecklingen av byggnader, teknik och logistik.

I hälso- och sjukvårdens lokaler ska det finnas läkande miljöer, både inom- och utomhus. Byggnaderna ska präglas av trygghet, tillgänglighet och integritet. Patienten kommer alltid i första hand.

Framtidsbygget

Framtidsbygget är samlingsnamnet för en mängd om- och nybyggnationer av sjukhusen i Hudiksvall och Gävle. Det är en omfattande modernisering av sjukhusen och omfattar byggnadsinvesteringar på över fem miljarder kronor. De nya lokalerna ger en högre flexibilitet och kommer vara bättre anpassade till modern sjukvård och framtida teknikutveckling. Patienter och vårdpersonal ska vara med och definiera behov samt utformning av de nya lokalerna.

Framtidsbygget för Gävle sjukhus och Hudiksvalls sjukhus har ett långsiktigt perspektiv och klarlägger möjligheterna till fortsatt förnyelse och utveckling av byggnader och infrastruktur t.ex. parkeringar, anslutningar till kollektivtrafik, gångtrafik, cykeltrafik, utryckningsfordon, taxi och varutransporter inom sjukhusområdena. Utgångspunkterna är Fastighetsutvecklingsplanerna för de båda sjukhusen, planer som redovisar utvecklingsmöjligheter och planstrategier.

Planering och genomförande av Framtidsbygget ska genomföras med hänsyn till innovativt och hållbart byggande. De om- och nybyggnader som företas ska vara klimatsmarta, byggda av hållbara material och ta tillvara innovativa lösningar.

Kunskap och kultur

Kunskap och arbetsmarknad

Möjligheten till livslångt lärande är avgörande för samhällets välbefinnande och sammanhållning och är kopplad till förmågan att klara andra utmaningar, som till exempel den höga arbetslösheten, demografin och migrationen. Det livslånga lärandet gör att fler kan etablera sig på arbetsmarknaden, utveckla sig under yrkeslivet och ställa om sin karriär när arbetsmarknaden eller hälsan och kroppen så kräver. Vidareutbildning, en god matchning och möjlighet att kunna byta karriär under ett arbetsliv är inte bara frågor om stark produktion, konkurrenskraft och tillväxt i samhället. Det handlar också om att erbjuda alla möjlighet att bidra. Region Gävleborg har verktyg i form av tre folkhögskolor men driver också, tillsammans med andra aktörer, projekt som inkluderar andra utbildningsformer, t ex yrkeshögskola.

Längre utbildning innebär högre medellivslängd. De kunskaper och kompetenser som är resultatet av utbildning är viktiga för hälsan och utbildning är ofta en förutsättning för att få fotfäste på arbetsmarknaden. Sambandet förs vidare till barnen, barn till föräldrar med lång utbildning kommer sannolikt att leva längre än barn till föräldrar med kort utbildning. En fullständig skolgång, även med genomsnittliga betyg, ger ett starkt skydd mot utanförskap och ohälsa. Den största skillnaden blir mellan dem som fullföljer gymnasiet och får slutbetyg med behörighet att studera vid högskola och de som hoppar av gymnasiet. Avsaknad av gymnasieexamen ökar sannolikheten för att en individ ska bli ekonomisk inaktiv med 118 procent. Högst andel (40 %) unga utan gymnasiebehörighet återfanns i familjer där ingen av föräldrarna arbetade. Alternativa studievägar som folkhögskolan och Komvux utnyttjas i högre grad av resursstarka grupper.

Region Gävleborg ska bidra till utveckling som leder till högre bildnings- och utbildningsnivå.

Kompetensförsörjning och matchning

Sambanden mellan hållbar tillväxt, sysselsättning, skattekraft och välfärd gör kompetensförsörjning och matchning till ett prioriterat område för Region Gävleborg. Kompetensförsörjning och matchning rör arbetsmarknadens efterfrågan i både privat och offentlig sektor, företags och offentliga arbetsgivares eget strategiska arbete för att vara konkurrenskraftiga, utbud av utbildningar på olika nivåer och platser, och elevers och studenters val inför framtiden.

Målet för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av länet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. En väl fungerande kompetensförsörjning är en central fråga för att stärka den regionala konkurrenskraften och bidra till hållbar regional tillväxt genom att privat och offentlig sektor får tillgång till rätt kompetens, på rätt plats och i rätt tid.

Region Gävleborg ska prioritera och utveckla arbetet med att samordna kompetensförsörjningsfrågorna på regional nivå. Med regionalt kompetensförsörjningsarbete avses strategiskt arbete som bidrar till en väl fungerande kompetensförsörjning i näringslivet och offentlig sektor. I arbetet ska ingå att utifrån de prioriteringar som görs i den regionala utvecklingsstrategin och andra relevanta strategier, fastställa målsättningar för och samordna

regionalt kompetensförsörjningsarbete i samverkan med kommuner, statliga myndigheter, utbildningsanordnare och andra berörda aktörer.

Arbetet ska även bidra med analyser och prognoser över kompetensförsörjningsbehov. Med utgångspunkt i de behov som framkommer i analyser och prognoser, ska kompetensförsörjningsarbetet också samordna och samverka kring insatser tillsammans med kommuner, statliga myndigheter, företrädare för arbetslivet, utbildningsanordnare samt andra berörda aktörer i näringslivet och i den offentliga sektorn i länet på kort och lång sikt. Region Gävleborg ska vidare samverka med Arbetsförmedlingen och länets kommuner kring planering av utbudet av utbildning och validering som arbetsmarknadspolitiska insatser.

Forskning och innovation

För att kunna svara upp mot framtidens krav är det angeläget att de metoder som används är vetenskapligt utvärderade, med bevisad effekt. Kunskapsgenerering är därför en viktig uppgift för Region Gävleborg.

Region Gävleborg ska medverka vid planering, finansiering och genomförande av kliniskt forskningsarbete, folkhälsovetenskaplig forskning samt forskning som bidrar till främjande av regional utveckling. Detta för att bibehålla och öka kompetens och kunskap i verksamheterna men också för att vara en attraktiv arbetsgivare.

För att patienter ska ha en snabb och nära tillgång till en kvalitativ vård när de behöver den, krävs innovationer inom både teknik och personalorganisation. Innovativ vård innebär flera perspektiv. Ett är den snabba digitala utvecklingen som kan bidra till bättre och mer nära vård.

Kulturens roll

Kultur bidrar till att människor kan se världen med nya ögon, byta perspektiv och tänka på andra sätt. Kulturen präglas av sin tids föreställningar, motsättningar och villkor. Men den återspeglar inte bara samhället. Genom konst och andra kulturyttringar utgör kulturen också en förändrande kraft som bidrar till människors medvetande om sig själva och om samhället. Därför är det så viktigt att konsten får verka fritt. Att den varken underkastas censur eller ideologier. I tider där makthavare i flera länder begränsar kulturaktörers oberoende och yttrandefrihet finns det också särskilda skäl att värna och lyfta den fria konsten. Det öppna samhället och det fria ordet värnas genom att en mångfald av synsätt, åsikter och perspektiv kommer till uttryck genom bl.a. ett levande och mångfacetterat kulturliv.

För att konsten ska få möjlighet att spela en större roll i såväl samhället som i människors liv måste kulturpolitiken vara aktiv och skapa förutsättningar för kultur som både underhåller och roar men också provocerar, retar och upprör. Region Gävleborg vill både främja och skapa förutsättningar för konstskapandet på såväl det lekfulla, spontana planet som på den professionella nivån. Det är det allmännas ansvar att alla ska ha tillgång till högklassig och professionellt framställd kultur och möjlighet att själva utöva olika former av kultur. Detta gäller särskilt i ett samhälle som värnar alla människors lika möjligheter till ett gott liv och där ens livsval inte ska inskränkas av ens ekonomi, ens kön, ens etnicitet eller andra former av diskriminering.

Att ta del av och att utöva kultur och konst har en dokumenterad effekt på hälsa och välbefinnande. När människor möts och delar upplevelser ökar den sociala sammanhållningen och tilliten till varandra och därmed stärks den sociala hållbarheten. Barn i hushåll med sämre ekonomi deltar i lägre utsträckning än andra i organiserade fritidsaktiviteter. Det är vanligare att barn i familjer med sämre ekonomi uppger att de skulle vilja delta i någon kultur-, idrotts eller föreningsaktivitet men att de inte har möjlighet. Därför är barn och ovana deltagare prioriterade målgrupper. Kulturen ska finnas i hela länet, fysiskt men också genom ökad digitalisering.

Tillgängligt regionalt kulturarv

Kulturarvet är en angelägenhet för alla. Därför ska alla ha möjlighet att kunna ta del av den kunskap som det rymmer, oavsett var i länet man bor. Kulturarv kan förstås som spår och uttryck från det förflutna som tillskrivs värde och används i samtiden. Kulturarvet är inte något statiskt utan förändras över tid. Enskilda människor kan använda kulturarvet för bildning, kunskap och konstnärliga upplevelser. Det kan både ha som funktion att bidra till gemenskap och tas till utgångspunkt för kritiskt ifrågasättande. Idag är det viktigt att se att olika sätt att närma sig det förflutna inte utesluter varandra. De regionala kulturinstitutionerna ska förstärka sin regionala tillgänglighet.

Välfärd och trygghet

Hantering och följderna av sjukdomen covid-19 inom hälso- och sjukvården

Det övergripande målet för Sveriges hantering av det nya coronaviruset och dess effekter är att begränsa smittspridningen för att skydda människors liv och hälsa samt säkra sjukvårdens kapacitet. Den pågående pandemin har inneburit en historiskt svår påfrestning för hälso- och sjukvården och dess personal. Precis som i många andra länder och alla andra län i riket har verksamheten i Region Gävleborg behövt ställa om för att kunna omhänderta svårt sjuka virusmittade och patienter med andra akuta, allvarliga sjukdomstillstånd. Nu står organisationen inför uppgiften att ge vård till de människor som har fått sin vård framskjuten. Uppgiften är omfattande och ska prioriteras under 2021. En stor statlig satsning genomförs för att möta de uppdämda vårdbehoven. Staten kommer att stödja regionerna i deras arbete för att säkerställa tillgängligheten i hälso- och sjukvården.

Även om större delen av den vård som givits under våren och sommaren 2020 inte varit coronavirusrelaterad, så har pandemin överskuggat i princip hela organisationens hälso- och sjukvårdsverksamhet under denna period. Pandemin har sedan mars 2020 medfört stora omprioriteringar och omflyttningar av personal för att kunna hantera både ett stort antal personer i behov av sjukhusvård och intensivvård och ett än större antal med bedömningar och provtagning via primärvård. Hälso- och sjukvården har på mycket kort tid behövt och lyckats med att utbilda, förbereda och utrusta personal och anpassa större delen av verksamheten för att kunna omhänderta patienterna på ett smittsäkert sätt. En rad stora utvecklingsarbeten inom exempelvis God och nära vård samt Nationell kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård har till stora delar pausats. Med fortsatt prioritering av den framskjutna vården är ändå bedömningen att prioriterade utvecklingsarbeten kan återupptas.

Sjukvård ur patientens perspektiv

Hälso- och sjukvården ska vara anpassad efter patienternas behov och behovens storlek ska styra vårdens prioriteringar. Vården ska vidare vara samordnad och tillgodose patientens behov av kontinuitet. Patienten ska också ges möjlighet att delta i beslut om vård och behandling. Detta är grunden i en sjukvård ur patientens perspektiv.

Idag efterfrågar patienter och deras anhöriga större delaktighet och djupare involvering i sin egen vård. Det betyder att patienten genom information och utbildning ska kunna vara delaktig i och äga sin vårdssituation. Sjukvården ska underlätta för alla patienter att ta ett större ansvar för sin egen vård. Nära och trygga relationer är viktigt. Om man önskar ska familj och närstående därför inkluderas. Alla som möter sjukvården ska uppleva respekt för sina individuella behov, preferenser och värderingar.

Kontinuiteten i patientens vårdmöten ska förbättras. Sjukvårdens nuvarande uppdelning i olika specialiteter samt separering av förebyggande hälsoarbete måste utvecklas mot en helhetssyn på patienten med både medicinska och icke medicinska behov.

Sjukvården ska bli bättre på att ge information som gör det möjligt för patienten att ta bra beslut om sin vård och hälsa. Då behövs lättillgänglig information om vilka

behandlingsalternativ som finns att välja mellan och hur man själva kan ha uppsikt över sin sjukdom.

Kontakten med och bemötandet i sjukvården måste utveckla bättre förutsättningar för patienten och anhöriga att ta en mer aktiv roll. Det är patienten som bär sin sjukdom och som är expert på sin egen kropp och sina symptom. Därför måste sjukvården bli bättre på att lyssna till denna kunskap.

Det behöver byggas upp starkare stödjande sammanhang runt patienten, där Patientkontrakt ska användas vis behov. Samordningen av information måste bli bättre och det är sjukvårdens ansvar att tillhandahålla det. Samarbetet kring patienten ska utvecklas och patienten ska ha tillgång till den vård hen behöver via sin vårdkontakt. Den digitala revolutionen behöver få ett brett och tydligt genomslag och bli en mer integrerad del i all hälso- och sjukvård i Region Gävleborg, för att förstärka utvecklingen med individen i centrum och därmed stärka utvecklingen av sjukvård ur patientens perspektiv.

Patienternas synpunkter ska tas om hand och inkomna synpunkter ska återföras till hälso- och sjukvården för att bidra till utvecklingen av en vård ur patientens perspektiv samt ökad kvalitet och patientsäkerhet.

Hälsoval Gävleborg – Tillgänglig vård i hela Gävleborg utifrån behov och kontinuitet

För att bedriva en god hälso- och sjukvård och för att medverka till att förbättra människors hälsa måste Region Gävleborg samverka med andra aktörer. För sjukvården utgör samverkan med kommunerna, privata vårdgivare, Uppsala-Örebro sjukvårdsregion samt staten, i form av Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, centrala fora för att utveckla verksamheten.

Sjukvården i Gävleborg befinner sig i en kontinuerlig utveckling, och behoven och kraven förändras med tiden. Hälsovalet inom primärvården ska stödja en sådan utveckling i enlighet med patientens behov och önskemål. Där hälsovalssystemet tidigare varit primärt inriktad på vårdproduktion ur verksamhetens perspektiv, behöver hälsovalet tydligare utvecklas mot att tillgodose patientens perspektiv med fokus på jämlik vård. Hälsovalssystemet ska svara mot principerna för utvecklingen av God och nära vård i Gävleborg vilket betyder att patient- och invånarperspektivet behöver stärkas, med en mer personcentrerad vård som i ökad utsträckning utgår från individers olika behov. Kontinuitet behöver genomsyra styrning och organisering av vården. Transparensen och långsiktigheten i systemet behöver öka, med ökad tydlighet om vad patienten kan förvänta sig av vården och vad utförarens åtagande är. Den digitala revolutionen behöver få ett brett genomslag i vården och bli en mer integrerad del i all hälso- och sjukvård.

En patientcentrerad primärvård vars utgångsläge är individens varierande behov och preferenser förutsätter även ett brett utbud av valmöjligheter för vårdtagaren. Därför är det en angelägen fråga för Region Gävleborg att fortsätta värna utbudet av vårdcentraler som länets befolkning idag kan ta del av. Vård ska vara jämlik och tillgänglig för alla, oberoende om man bor på landsbygden eller i någon av de större orterna.

Idag finns flera privata hälsocentraler runt om i länet. Ett stort antal av dessa ligger utanför tätorterna och bidrar till att säkerställa tillgänglighet av vård och omsorg på de mindre orterna.

Hälsoval Gävleborg ska således fortsätta verka för en jämlik, flexibel och närliggande vård där privata och offentliga aktörer samverkar för att säkerställa patientens bästa.

Tillgänglig sjukvård

På grund av akuta och omfattande insatser med anledning av det nya coronaviruset och insjuknande i covid-19 har Region Gävleborg behövt skjuta fram en stor mängd planerade besök och operationer. Det gör att väntetiderna blivit långa inom många verksamhetsområden och att alltför många patienter inte ges vård i enlighet med vårdgarantin. I takt med att smittspridningen minskar i länet och vårdtyngden på grund av pandemin lättar, ska insatser för att åtgärda den framskjutna vården prioriteras.

Arbetet med att åtgärda den framskjutna vården är redan påbörjat. Syftet är att ytterligare stärka förutsättningarna för att patienter i hela länet får vård i rimlig tid. Arbetet ska samordnas och koordineras med regeringens uppdrag till Socialstyrelsen att stödja regioner och kommuner i hanteringen av det uppdämda vårdbehovet.

Tillgänglighet är en av de viktigaste kvalitets- och jämlikhetsaspekterna för hälso- och sjukvården. Att vården ska vara tillgänglig framhålls i hälso- och sjukvårdslagen och är av stor vikt för patienternas förtroende för och nöjdhet med vården. En tillgänglig vård innebär bl.a. en vård som är lätt att nå och som ges i rimlig tid. Väntetiderna till vården innebär en fortsatt utmaning för hälso- och sjukvård i länet. God tillgänglighet förutsätter balans mellan befolkningens efterfrågan och sjukvårdens kapacitet och är därmed en fråga om prioritering utifrån behov, inte den enskildes ekonomiska och sociala förutsättningar. Tillgänglighet handlar om att vården ska ges i rimlig tid för den enskilde. Men för patienten och hans anhöriga innebär god tillgänglighet också att få träffa rätt person, med rätt kompetens vid upprepade tillfällen, att erbjudas bra information, mötas av en trygg fysisk miljö, att ha tillgång till en flexibel bokning, mm. I det individuella vårdmötet ska sjukvården i Gävleborg stärka individens tilltro att hantera sin egen sjukdom. Vården ska vara en serviceinriktad verksamhet. Därför ska tillgängligheten öka och köerna till vården minska i Region Gävleborg.

Brister i vårdens tillgänglighet beror inom vissa områden på svårigheter att rekrytera och behålla personal, men till betydande del är förklaringen också att befintlig personals kompetens inte utnyttjas fullt ut samt att strukturella och organisatoriska hinder föreligger.

Jämlik och jämställd hälso- och sjukvård

En mer utvecklad kunskapsstyrning är en förutsättning för en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet. Kunskapsstyrningen ska förstärkas och utvecklas i Region Gävleborg.

Folkhälsa är ett uttryck för befolkningens hälsotillstånd som tar hänsyn till såväl nivå som fördelning av hälsan. Folkhälsa handlar inte enbart om att befolkningens hälsa bör vara så bra som möjligt. Det handlar även om att hälsan i befolkningen bör vara så jämnt fördelad som möjligt d.v.s. att det inte förekommer strukturella skillnader i dödlighet och sjuklighet mellan olika grupper.

Folkhälsoutvecklingen i länet är positiv och allt fler överlever sjukdomar så som stroke, cancer och hjärtsjukdomar. Det finns dock fortfarande omotiverade skillnader i hälsa bland olika grupper, exempelvis för personer med kort utbildning eller funktionsnedsättning och utlandsfödda personer.

Hur länge man lever men också hur man mår återspeglar ojämlika livsvillkor. Sedan 1990-talet ökar skillnaderna i människors hälsa. Hälsa- och sjukvården har en särskild roll som direkt påverkar hälsa och överlevnad genom förebyggande, behandlande och rehabiliterande insatser. Hjälpmedel tillhandahålls t ex på jämlika villkor över hela Gävleborg genom att Region Gävleborg samarbetar med kommunerna. Region Gävleborg ska bidra till att minska och inom en generation sluta de påverkbara hälsoklyftorna. Jämställdhet i hälso- och sjukvården handlar om att synliggöra vårdens förutsättningar att erbjuda kvinnor och män en jämlik vård och motverka omotiverade skillnader. Jämställdhet i hälso- och sjukvården handlar om att synliggöra och åtgärda ej medicinskt motiverade och behovsmässiga skillnader i vårdtillgång, vårdkvalitet och hälsa mellan kvinnor och män.

I en gemensamt finansierad hälso- och sjukvård avgör samhälleliga värderingar vem som får vad, när och hur. Prioritering inom hälso- och sjukvården innebär val mellan många alternativa åtgärder och patientgrupper. Behovet av tydliga, välmotiverade och legitima prioriteringar ökar ytterligare när ekonomiska åtgärder behöver vidtas. Vid prioritering behövs olika kunskaper, såväl vetenskapliga/medicinska som politiska och sociala. Region Gävleborg behöver utveckla och använda metoder för vertikala och horisontella prioriteringar samt etiska ställningstaganden.

Utöver det individuella vårdmötet ska sjukvården i länet arbeta med en strukturell ansats för att utjämna omotiverade hälsoskillnader. Idag varierar hälsa kraftigt mellan socioekonomiska grupper och vårdens resultat skiljer sig mellan grupper, dessutom finns skillnader i faktisk behandling beroende på människors kön, etnicitet, ekonomiska ställning och utbildningsnivå. Även geografi påverkar tillgång till sjukvård. För att bryta ojämlikheten ska sjukvården uppmärksamma särskilda behov hos utsatta grupper. Särskilt prioriterat Målet är att barn- och ungdomspsykiatri inom Region Gävleborg ska vara köfri senast 2022.

God och nära vård

Befolkningsutvecklingen, hälsoläget, vårdbehovet och slutsatserna i flera statliga utredningar ger en bild av hälso- och sjukvården i Gävleborg som i stort liknar bilden i övriga landet. Resurserna används inte på bästa sätt. Kraven på effektivisering ökar de kommande åren på grund av förändringar i befolkningens sammansättning. Allt fler människor lever länge med flera diagnoser, och behöver en annan typ av vård än vad vårdsystemet är rustat för. Hälsa- och sjukvården i Gävleborg behöver ställa om för att möta dessa förändrade behov. Det är dock inte tillräckligt att Region Gävleborg företar en omställning av de egna verksamheterna. Omställning behöver ske i nära samarbete med och ömsesidigt påverkas av respektive kommunerna vård- och omsorgsverksamheter. De privata vårdgivarna i primärvården är viktiga för sjukvårdens utveckling. Region Gävleborg ska aktivt involvera de privata vårdgivarna i utvecklingen av den nära vården.

Under 2021 ska Närvårdscenter införas i Region Gävleborg. Närvårdscenter ska ha en utformning och funktion som säkrar en länsdels basuppdrag för hälso- och sjukvården, vilket

även inkluderar specialiteter utöver allmänmedicin. Utgångspunkten ska vara God och nära vård för patienterna, de bästa lösningarna utifrån lokala förutsättningar, och en effektiv användning av gemensamma välfärdsresurser.

Utvecklingsarbetet i Region Gävleborg ska styra över vården mer mot primärvård, vården ska ges nära länsbefolkningen och i huvudsak som öppenvård. Primärvården ska vara den första kontakten med sjukvården. Integrationen mellan primärvården och sjukhusvården ska förstärkas och utvecklas. Omställningen av vården i Region Gävleborg ska ha stöd i de statliga utredningarna på området och innebära samverkan mellan primärvårdens offentliga och privata aktörer, slutenvård och kommunal vård med fokus på vanligt förekommande sjukdomar och ofta förekommande insatser. Utvecklingen av den nära vården är en prioriterad uppgift i Region Gävleborg.

Begreppet ”nära” har flera dimensioner. Förutom geografisk närhet kan närhet också vara relationell eller handla om tillgänglighet. Kontinuitet i vården – att ha en fast vårdkontakt och få träffa samma vårdpersonal – kan ge en känsla av närhet. Att vara trygg i att vården samordnas och att få träffa rätt kompetens, kan sammantaget skapa en känsla av närhet. Generösa öppettider och olika kontaktmöjligheter är andra dimensioner. En kombination av fysiska möten och digitala möten utifrån patientens behov, kan bidra till närhet. Det är patientens upplevelse som avgör om vården är nära eller inte.

För att möjliggöra ett effektivare resursutnyttjande, ökad kvalitet och bättre tillgänglighet inom hälso- och sjukvården, har beslut tagits om en förändring av hälso- och sjukvårdens struktur och organisation i Region Gävleborg (budget 2019 och ekonomisk plan 2020-2021 för Region Gävleborg dir RS 2018/635). Utvecklingsarbetet är fortsatt prioriterat och ska bidra till en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv vård.

Samverkan

För att bedriva en god hälso- och sjukvård och för att medverka till att förbättra människors hälsa måste Region Gävleborg samverka med andra aktörer. För sjukvården utgör samverkan med kommunerna inom ramen för både etablerade nätverk och gemensamma nämnder, privata vårdgivare, Uppsala-Örebro sjukvårdsregion samt staten, i form av Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, centrala fora för att utveckla verksamheten.

En hälsofrämjande arbetsmiljö

Hälso- och sjukvården är en stor arbetsgivare som har individers och befolkningens hälsa som sitt huvuduppdrag. För att vara trovärdig i detta uppdrag måste Region Gävleborg vara en förebild för andra genom att ge sina anställda en bra arbetsmiljö. I en bra arbetsmiljö ingår möjligheter för vårdprofessionerna att öka sin kompetens och förutsättningar till att medverka i utvecklingen av hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser.

En mer jämlik vård närmare patienten, ur hens eget perspektiv förutsätter en förändrad kultur i hälso- och sjukvården. Utvecklingen av sjukvården kommer också att kräva en tydligare kunskaps- och professionsstyrning. Kunskapsstyrning innebär att verksamheten aktivt utvecklar, sprider och använder bästa möjliga kunskap inom hälso- och sjukvården. Bästa

kunskap ska finnas tillgänglig och användas i varje patientmöte. Region Gävleborg ska stärka arbetet med och etablera en sammanhållen struktur för kunskapsstyrning.

Detaljstyrning blir ett hinder för att utföra ett bra jobb. Region Gävleborg ska gå från mätning för detaljstyrning till mätning för att följa och återföra kunskap till professionerna. Sjukvårdspersonalens kompetens och yrkesetik ska tas bättre tillvara och de fackliga organisationerna ska visas större tillit i såväl utvecklings- som kvalitetsarbetet.

Ledarskap i sjukvården ska inriktas på att visa tillit, inspirera och ge utrymme för medarbetarna att växa. En ökad autonomi ställer högre krav på att sjukvårdspersonalen tar ett större ansvar för att professionens kunskaper hålls höga, att yrkesetiken följs och kommer sjukvårdens utveckling till del.

Region Gävleborgs förmåga att försörja hälso- och sjukvården med medarbetare med adekvat kompetens har betydelse för flera centrala faktorer, såsom kvalitet och tillgänglighet i hälso- och sjukvården. Mot bakgrund av frågans betydelse ska Region Gävleborg vidta flera olika insatser för att bidra till en hållbar kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården.

Anställningsvillkor, löner och förmåner utformas så att de främjar prestation och ett hållbart yrkesliv. Att arbeta systematiskt med att stärka och utveckla arbetsmiljön för och tillsammans med medarbetarna ska vara en naturlig del i den dagliga verksamheten.

En bastjänstgöring (BT) inrättas som en fristående första del i specialiseringstjänstgöringen för läkare. BT ska bidra till att korta vägen att bli färdig specialist och ge fler yrkesverksamma år som specialistläkare. Införandet av BT är en prioriterad uppgift för Region Gävleborg.

Arbetet med att säkerställa oberoende av hyrpersonal i sjukvården behöver fortsätta. Bättre kontinuitet för patienterna, en god arbetsmiljö och stabilare kostnadsutveckling är de tre huvudskälen för arbetet i Region Gävleborg. Att bli hyroberoende innebär att Region Gävleborg ska ha en stabil bemanning och klara sitt grunduppdrag med egna medarbetare.

Ekonomi

Utgångspunkter

Utgångspunkter för budgetförslaget är styrelsens budget- och planeringsförutsättningar 2021-2023, styrelsens och nämndernas årsplaner, styrelsens resultatprognos för 2020 samt fullmäktiges långsiktiga finansiella mål. Ytterligare utgångspunkter har varit Sveriges Kommuner och Regioners (SKR:s) skatteunderlagsprognos och EkonomiNytt 09 samt Ekonomirapport i oktober 2020.

Ekonomiska planeringsförutsättningar

Konjunkturläget ser nu ut att ha stabiliserats såväl i Sverige som i omvärlden, men med anledning av covid-19 är osäkerheten fortfarande ovanligt stor för helåret 2020 och för kommande år. Botten tycks ändå vara passerad och under tredje kvartalet 2020 vände efterfrågan och produktion uppåt igen. De omfattande nedstängningarna under april och maj i bland annat euroområdet har mildrats, vilket gynnar den svenska exporten. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) räknar med att BNP åter kommer att öka under andra halvåret. För helåret 2020 är bedömningen en BNP-utveckling på -4,2 procent och för 2021 en uppgång med 2,8 procent.

Arbetslösheten ökade under andra kvartalet 2020. Myndigheternas omfattande åtgärder för att stödja näringslivet och hålla upp sysselsättningen, som till exempel korttidspermitteringar, har ändå bidragit till att bromsa uppgången i arbetslösheten. Bedömningen i SKR:s Ekonomirapport från oktober 2020 är att det nu kommer att ta längre tid för sysselsättningen att återhämta sig än under tidigare perioder av lågkonjunktur. Prognoserna innebär att andelen arbetslösa kommer att uppgå till 9,5 procent vid årsskiftet 2020/2021 och sedan sjunka successivt ner till 7,7 procent 2023.

Nyckeltal för den svenska ekonomin (SKR, Ekonomirapporten oktober 2020)

Årlig procentuell förändring	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BNP*	2,1	1,3	-4,2	2,8	3,2	2,6
Sysselsättning, timmar*	1,8	-0,3	-3,7	1,5	1,5	1,5
Relativ arbetslöshet, nivå	6,3	6,8	8,8	9,5	8,6	7,7
Inflation, KPI	2,0	1,8	0,5	1,1	1,8	2,2
Skatteunderlag	3,7	2,8	1,9	1,5	3,5	3,9

*)Kalenderkorrigerat

Globalt föll BNP stort under det första halvåret 2020. Undantaget är Kina där BNP ökade med 1,5 procent. För helåret 2020 beräknas enligt Ekonomirapporten en BNP-utveckling på -8,4 procent inom euroområdet, -4,5 procent i USA samt en uppgång med 1,2 procent i Kina. Minskad smittspridning under sommaren och inledningen av hösten 2020, lättnader i restriktioner samt växande förhoppningar om att ett vaccin kommer att finnas på plats nästa år har bidragit till en ökad tillförsikt om den ekonomiska utvecklingen i Europa och USA. Omfattande åtgärder för att stötta företag och hushåll har sannolikt också haft betydelse. För euroområdet bedöms en BNP-tillväxt på 5,4 procent 2021 och för USA 5,0 procent.

Skatteunderlaget 2019 ökade nästan en procentenhet långsammare än 2018. Det var främst en effekt av en omsvängning på arbetsmarknaden, från en kraftig ökning av antalet arbetade timmar 2018 till en minskning 2019. För 2020 räknar SKR med ytterligare inbromsning av skatteunderlagstillväxten på grund av minskning av antalet arbetade timmar. Samtidigt stiger inkomsterna från en rad beskattningsbara sociala ersättningar mycket kraftigt, till följd av högre arbetslöshet och ökad sjukfrånvaro samt krisåtgärder som vidtagits för att stötta ekonomin. Detta bidrar till att stärka skatteunderlaget som för 2020 beräknas stiga med 1,9 procent för riket.

Nästa år väntas konjunkturåterhämtningen medföra en uppgång för antalet arbetade timmar. Samtidigt hålls skatteunderlagstillväxten tillbaka av en låg uppräknings av pensionsinkomsterna samt minskade beskattningsbara sociala ersättningar. Sammantaget beräknas skatteunderlagstillväxten till 1,5 procent vilket är nästan lika lågt som finanskrisens värsta år, 2009. I budgetpropositionen för 2021 föreslår regeringen att regioner och kommuner får tillskott till de generella statsbidragen med 22,5 miljarder kronor 2021 som kompensation för minskade skatteintäkter samt för att utveckla välfärden. Av dessa är 3 miljarder kronor ett tillfälligt statsbidrag till regionerna som halveras 2022 och upphör 2023. Därutöver föreslås bland annat 4 miljarder kronor 2021 och 2022 för den vård som skjutits fram under coronapandemin.

Regionernas ekonomi 2019-2023 (SKR, Ekonomirapporten oktober 2020)

Årlig procentuell förändring	2019	2020	2021	2022	2023
Medelskattesats, kr	11,55	11,62	11,62	11,62	11,62
Skatteintäkter och generella statsbidrag	4,9	5,7	2,4	2,3	2,8
Verksamhetens kostnader	4,4	5,5	3,8	1,1	2,8
Prisförändring LPIK	1,8	0,9	2,4	1,8	2,2
Resultat efter finansiella poster, mdkr	8,9	9,0	3,0	4,0	4,0
Andel av skatteintäkter o statsbidrag, %	2,7	2,5	0,8	1,2	1,0

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

I Kommunallagen anges att regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Ett resultat enligt god ekonomisk hushållning är en resultatnivå som konsoliderar ekonomin vilket bland annat innebär att budgeten ska upprättas så intäkterna överstiger kostnaderna. Syftet med det positiva resultatet är att generera kassaflöde för att bland annat täcka investeringsutgifter och pensionsutbetalningar samt att inflationssäkra det egna kapitalet. Ekonomin ska dessutom vara långsiktigt hållbar och klara svängningar i konjunkturen.

Som riktlinjer för god ekonomisk hushållning fastställer fullmäktige årligen långsiktiga finansiella mål för verksamheten. Dessa omfattar såväl ekonomiskt resultat som ekonomisk ställning. Region Gävleborg har inte gjort avsättningar till resultatutjämningsreserv och planerar inte att göra det under perioden fram till 2023.

Fullmäktige ger också anvisningar om hur uppföljning och rapportering ska göras av styrelsen och nämnder. Vidare har fullmäktige fastställt direktiv för pensionsfond och finansförvaltning.

Finansiella mål

Enligt kommunallagen ska fullmäktige fastställa mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. God ekonomisk hushållning innebär en sund ekonomi och en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet. För god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet ska bland annat anges en tydlig ambitionsnivå för den finansiella utvecklingen. Styrelsen föreslår följande mål:

Verksamheten ska ha en långsiktig betalningsförmåga och klara perioder av underskott. Tillgångarna i verksamheten finansieras dels med eget kapital och dels med externa skulder. En alltför hög skuldsättningsgrad ökar risken för att påverkas negativt av finansiella kostnader. En större andel eget kapital gör att framtida investeringar kan finansieras med egna medel. Styrelsens bedömning är att nuvarande andel eget kapital (39,7 procent per den 31 december 2019) i balansräkningen är rimlig. Målet är att soliditeten inte får understiga 30 procent utan att särskilda skäl anges i delårsrapport och årsredovisning.

Region Gävleborg behöver redovisa ett positivt resultat för att inflationssäkra det egna kapitalet, klara framtida pensionsåtaganden, vidmakthålla anläggningstillgångar genom reinvesteringar samt skapa utrymme för att klara oförutsedda kostnader eller minskade skatteintäkter. Enligt Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning ska kortfristiga finansiella placeringar marknadsvärderas. Styrelsens bedömning är därför att utvecklingen av skatteintäkter och nettokostnader innebär att ett realistiskt långsiktigt resultatmål uppgår till 2 procent inklusive värdeförändring av kortfristiga finansiella placeringar av verksamhetens nettokostnad, vilket bedöms vara förenligt med god ekonomisk hushållning.

Respektive verksamhet ska bedrivas inom de budgetramar som fullmäktige har tilldelat i tabell 2. Styrelse och nämnder ska löpande följa upp verksamheten ur ekonomiskt perspektiv. Väsentliga avvikelser ska rapporteras till fullmäktige.

Verksamhetens mål

I avsnittet Politiska prioriteringar redovisas mål/satsningar för verksamheten inom målområdena:

- Arbete och hållbar tillväxt
- Miljöansvar och hållbar utveckling
- Kunskap och kultur
- Velfärd och trygghet.

Skattesats

Skattesatsen för 2020 är 11,51 kronor. Budgeten för 2021 och planen för 2022 - 2023 är upprättad utifrån oförändrad skattesats, det vill säga 11,51 kronor.

Budget 2021

Det budgeterade resultatet för 2021 uppgår till 200 mnkr och motsvarar 2,0 procent inklusive värdeförändring av kortfristiga finansiella placeringar av verksamhetens nettokostnader, vilket är Region Gävleborgs långsiktiga finansiella mål.

Verksamhetens nettokostnader beräknas till 9 993 mnkr. Jämfört med 2020 års budget är ökningen 384 mnkr (4,0 procent). Vid jämförelse med 2020 års prognos är det en ökning med 377 mnkr (3,9 procent).

Skatteintäkterna beräknas till 6 980 mnkr, vilket är en ökning med 13 mnkr (0,2 procent) jämfört med 2020 års prognos.

Generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning beräknas till 3 121 mnkr, varav kommunalekonomisk utjämning och övriga generella statsbidrag 2 150 mnkr samt statsbidrag för läkemedelsförmånen 971 mnkr. Jämfört med prognos 2020 är det en ökning med 105 mnkr (3,5 procent). I de generella statsbidragen ingår 84 mnkr i tillfällig förstärkning för coronapandemin.

Budgeterade skatteintäkter, generella statsbidrag samt utjämning bygger på SKR:s prognos från den 1 oktober 2020. Den innebär en återhämtning från den ekonomiska nedgången under våren 2020, men stor osäkerhet råder fortfarande om den ekonomiska utvecklingen globalt, nationellt och regionalt. Särskilt som smittspridningen av covid-19 under hösten 2020 återigen ökar.

De finansiella intäkterna beräknas till 156 mnkr och finansiella kostnader till 64 mnkr, vilket ger ett finansnetto på 92 mnkr. De finansiella intäkterna består av värdeförändring av pensionsfonden, där finansiella placeringar ska marknadsvärderas enligt Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Utdelning från Folktandvården Gävleborg AB ingår inte. Den finansiella kostnaden för pensionsavsättningen beräknas till 57 mnkr och övriga finansiella kostnader till 7 mnkr.

Resultatbudget för 2021 redovisas i tabell 1.

Plan för god ekonomisk hushållning

I samband med att Budget 2020 och ekonomisk plan 2021 – 2022 behandlades, beslutade regionfullmäktige i juni 2019 att uppdraga till regionstyrelsen att samordna och leda arbetet med att ta fram och genomföra en åtgärdsplan för god ekonomisk hushållning. Planen godkändes av fullmäktige i oktober 2019. Den omfattar åtgärder inom områdena inköp, bemanning, prismodeller samt administration och samverkan. Arbetet med åtgärderna har pågått under 2019 och fortsatte i början av 2020 fram till coronapandemins utbrott, men har därefter fått stå tillbaka när covid-19 varit i fokus. Enligt prognosen för 2020 är ekonomin i balans och kostnadsutvecklingen uppgår endast till 1,6 procent. Det behöver dock finnas en beredskap att återigen öka intensiteten i åtgärderna när utvecklingen av smittspridningen och dess påverkan på verksamheten gör det möjligt och om den ekonomiska utvecklingen så kräver. Den bedömda utvecklingen av skatteintäkter och generella statsbidrag 2021 innebär att ramen till hälso- och sjukvårdsnämnden samt hållbarhetsnämnden kan utökas utöver den generella uppräkningsnivån.

Ekonomisk plan 2022 – 2023

Resultatet för 2022 beräknas till 205 mnkr och resultatet för 2023 till 209 mnkr. Det finansiella målet, som är 2 procent inklusive värdeförändring av kortfristiga finansiella placeringar av verksamhetens nettokostnader, uppfylls.

Utrymmet för verksamhetens nettokostnader 2022 beräknas öka med 258 mnkr (2,6 procent). Uppräkning har skett med 3,3 procent till hälso- och sjukvårdsnämnden och Hälsovalet samt med 2,0 procent till övriga nämnder och verksamheter. Prognosen för LPIK är 1,8 procent. Skatteintäkter, generella statsbidrag samt utjämning beräknas öka med 226 mnkr (2,2 procent). Inom de generella statsbidragen minskas den tillfälliga förstärkningen för coronapandemin med 42 mnkr. Med oförändrad uppräkning av budgetramarna jämfört med Budget- och planeringsförutsättningarna uppgår budgetreserven till 19,2 mnkr.

Till 2023 beräknas verksamhetens nettokostnader öka med 190 mnkr (1,9 procent). Uppräkningen är 2,6 procent för hälso- och sjukvårdsnämnden och Hälsovalet samt 2,2 procent för övriga nämnder och verksamheter. Prisutveckling enligt LPIK prognostiseras till 2,2 procent. Skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning beräknas öka med 238 mnkr (2,3 procent). Den tillfälliga förstärkningen för coronapandemin inom de generella statsbidragen minskas med ytterligare 42 mnkr. Sammantaget leder det till en minskad uppräkning av budgetramarna jämfört med Budget- och planeringsförutsättningarna men fortfarande över eller i nivå med LPIK. I nuläget ger det dock inte utrymme för någon budgetreserv. En oförändrad eller vikande intäktsutveckling kommer att innebära ytterligare minskad uppräkning av ramarna.

Finansiella intäkter ökar under planperioden beroende på bedömd värdeutveckling för pensionsfonden. Finansiella kostnader ökar på grund av dels ökade räntekostnader för pensionsavsättningen och dels ökade byggnadsinvesteringar som kräver extern finansiering.

Den ekonomiska planen för perioden redovisas i tabell 1 och 2.

Pensionskostnader

Regionens pensionskostnad utgörs av utbetalning för förmånsbestämd pension intjänad före 1998, avsättning för förmånsbestämd pension intjänad från och med 1998, premiekostnad avgiftsbestämd pension samt ränta på pensionsavsättningen. Den totala pensionskostnaden uppgick till 883 mnr under 2019. 2020 förväntas kostnaden uppgå till 740 mnr, en minskning med 16,2 procent jämfört med 2019. Alla värden inklusive löneskatt. Minskningen beror främst på en förändring av pensionsförvaltarens, KPA Pensions, värderingsmodell, vilket innebär mer exakta prognoser. Den beror också på att det fastställda inkomstbasbeloppet blev högre och inflationen lägre än prognosen vid tidpunkten då budgeten upprättades. Högre inkomstbasbelopp leder till att färre anställda tjänar in förmånsbestämd pension och lägre inflation till lägre räntekostnader på pensionsavsättningen.

För 2021 beräknas pensionskostnaden i nuläget till 778 mnr, 2022 till 849 mnr samt 2023 till 864 mnr. Med anledning av coronapandemin råder stor osäkerhet om utvecklingen av ekonomiska parametrar som styr pensionskostnaderna. Utöver det, pågår en översyn av de livslängdsantaganden som ingår vid beräkning. Pensionsförvaltare har genomfört undersökningar av dödligheten i sina respektive bestånd och en slutsats är att livslängden bedöms vara högre än enligt nuvarande antaganden. KPA har fått i uppdrag av SKR att till i början av 2021 utreda och presentera förslag till nya livslängdsantaganden. Målet är att dessa ska införas 2021. Enligt KPA kan detta leda till kostnadsökning på 5 – 6 procent av pensionsavsättningen för regionerna som en engångseffekt 2021, vilket skulle innebära ca 175 – 215 mnr inklusive löneskatt för Region Gävleborg.

Kassaflöde och ekonomisk ställning

Vid ingången av 2020 uppgick de likvida medlen till 571 mnr. Prognosen för 2020 visar ett negativt kassaflöde med 188 mnr vilket till största del beror på ett tillskott till pensionsfonden om 500 mnr. För 2021 beräknas ett negativt kassaflöde med 222 mnr. De likvida medlen beräknas uppgå till 161 mnr vid utgången av 2021. Kassaflödet från den löpande verksamheten är fortsatt positiv medan ökade byggnadsinvesteringar ger en negativ påverkan på kassaflödet.

För 2022 och 2023 beräknas positiva kassaflöden till följd av extern upplåning om 350 mnr 2022 och 450 mnr 2023. Detta på grund av ökade byggnadsinvesteringar. Likvida medel planeras uppgå till 178 mnr 2022 och 176 mnr 2023.

Det egna kapitalet beräknas uppgå till 3 718 mnr år 2020, 3 918 mnr år 2021, 4 123 mnr år 2022 och 4 332 mnr år 2023. Soliditeten beräknas uppgå till över 30 procent samtliga år.

Kassaflödet redovisas i tabell 4 och balansräkningen i tabell 5.

Driftbudget 2021

Det ekonomiska utrymmet att fördela till verksamheterna uppgår till 9 993 mnkr. Detta utrymme är den budget som fördelas till styrelse och nämnder. I budgetförslaget har hänsyn tagits till styrelsens och nämndernas förslag till ramar i de inlämnade årsplanerna. Jämförelse görs med budget 2020.

Budgetens fördelning 2021 redovisas i tabell 2 och 3.

Regionstyrelse

Regionstyrelsens budgetram 2021 uppgår till 2 654,7 mnkr. Jämfört med budget 2020, som uppgår till 2 614,6 mnkr, är det en ökning med 40,1 mnkr. Ökningen består av uppräknings 17,5 mnkr, verksamhetsförändringar 3,1 mnkr samt övriga tillskott 19,5 mnkr. Uppräknings uppgår sammantaget till 0,7 procent. För Hälsoval är uppräknings 2,9 procent samt för tandvård och övrig verksamhet 2,5 procent. Jämfört med budget 2020 minskar pensionskostnaderna med 54,0 mnkr (-18,6 procent). Verksamhetsförändring avser Hälsoval samt ST-läkare. Övriga tillskott avser patientförsäkring LÖF, sjukresor samt Framtidsbygget. Se vidare nedan.

I ramen ingår nettokostnader för Hälsoval, tandvård samt förtroendevalda i fullmäktige, styrelsen och samtliga nämnder exklusive patientnämnd och företagshälsovårdsnämnd. I ramen ingår också nettokostnader för regionledning, regionstab, Forskning och Samhällsmedicin samt förvaltningar för HR, IT, Kommunikation, Utveckling och Ekonomi.

Hälsoval

Hälsovalens budgetram 2021 uppgår till 1 552,3 mnkr. Jämfört med budget 2020, som uppgår till 1 506,8 mnkr, är det en ökning med 45,5 mnkr. Ökningen består av uppräknings 44,4 mnkr samt verksamhetsförändring 1,1 mnkr. Uppräknings motsvarar 2,9 procent och är densamma som till hälso- och sjukvårdsnämnden. Verksamhetsförändring är HPV-vaccination av pojkar inom det nationella vaccinationsprogrammet för barn, som har tillförts de generella statsbidragen från och med 2020 och är tilläggsanslag 2020. Beslut om att förlänga handbok för Hälsoval och att ekonomisk uppräknings till 2021 ska ske efter fullmäktiges budgetbeslut, fattades av fullmäktige den 2 juni, § 140.

Tandvård

Budgetramen för tandvård uppgår till 204,7 mnkr. Jämfört med budget 2020, som uppgår till 199,7 mnkr, är det en förändring med 5,0 mnkr. Ökningen är lika med uppräknings av ramen med 2,5 procent. Ramen för tandvård inkluderar avtalad verksamhet, barntandvård hos externa vårdgivare, särskilt stöd för vuxentandvård och tredje steget i tandvårdsförsäkringen samt åldersansvar till och med 24 år.

Övrig verksamhet inom regionstyrelsen

I regionstyrelsens budgetram för övrig verksamhet, 897,7 mnkr 2021, ingår kostnader för förtroendevalda i fullmäktige, styrelsen och samtliga nämnder exklusive patientnämnd och företagshälsovårdsnämnd. I ramen ingår också regionledning, regionstab, Forskning och Samhällsmedicin samt förvaltningar för HR, IT, Kommunikation, Regional utveckling och Ekonomi. Ramen inkluderar också kostnader för medlemsavgift till SKR, patientförsäkring LÖF, driftanslag till ALMI samt medlemsavgifter till internationella organ. Vidare ingår

sjukresor, tomma lokaler, driftkostnader för Framtidsbygget samt pensionskostnader och internränta. Jämfört med budget 2020, som uppgår till 908,1 mnkr, har ramen minskat med 10,4 mnkr. Förändringen består av uppräknings -31,9 mnkr, verksamhetsförändring 2,0 mnkr samt övriga tillskott 19,5 mnkr.

Den generella uppräknings motsvarar 2,5 procent. Ram för ST-läkare hos externa hälso-centraler samt finansiering av forskningstid har räknats upp med 2,9 procent, samma nivå som för hälso- och sjukvårdsnämnden och Hälsovalet. Den sammantaget negativa uppräknings beror på minskade pensionskostnader, se ovan. Internränteutgåendet minskar med 4,7 mnkr (16,5 procent) med anledning av att internräntesatsen sänks från 1,5 till 1,25 procent i enlighet med SKR:s rekommendation. Internränteutgåendet minskar med ytterligare 1,6 mnkr på grund av minskat tillgångsvärde.

Verksamhetsförändring är 2,0 mnkr som förs över från hälso- och sjukvårdsnämnden för att fler ST-block fördelas till privata hälsocentraler.

Övriga tillskott handlar om att den preliminära premien till patientförsäkringen, LÖF ökar med 3,5 mnkr utöver uppräknings, till 48,0 mnkr. Anslaget för sjukresor tillförs 14,0 mnkr för att finansiera kostnadsnivån enligt nuvarande reglemente. Ramen för ökade driftkostnader i samband med Framtidsbygget, som till exempel kostnader för evakuering och tillfälliga lokaler, tillförs 2,0 mnkr för ökade kostnader.

Regionstyrelsens budgetram redovisas i tabell 2 och 3.

Hälso- och sjukvårdsnämnd

Hälso- och sjukvårdsnämndens budgetram 2021 uppgår till 6 501,0 mnkr, vilket är en ökning med 278,8 mnkr jämfört med budget 2020, som uppgår till 6 222,2 miljoner kronor. Ökningen består av uppräknings 183,8 miljoner kronor, verksamhetsförändringar netto 11,0 mnkr samt övriga tillskott 84,0 mnkr. I ramen ingår nettokostnader för intern produktion, produktion hos externa vårdgivare utanför Hälsoval, Smittskydd samt ledning och gemensamma resurser.

Uppräknings motsvarar 2,9 procent. Prisförändring 2021 enligt landstingsprisindex är beräknad till 2,4 procent.

Verksamhetsförändringar är 10,1 mnkr för koordineringsinsatser inom hälso- och sjukvård samt 2,9 mnkr för begränsning av psykiatrisk tvångsvård för barn. Finansiering av dessa reformer har tillförts de generella statsbidragen från och med 2020 och är tilläggsanslag 2020. 2,0 mnkr förs över till regionstyrelsen för fler ST-block vid privata hälsocentraler.

Övriga tillskott med 84 mnkr avser täckning av det strukturella underskottet.

Hälso- och sjukvårdsnämndens budgetram redovisas i tabell 2 och 3.

Hållbarhetsnämnd

Hållbarhetsnämndens budgetram 2021 uppgår till 544,3 mnkr. Jämfört med budget 2020, som uppgår till 523,7 miljoner kronor, är det en ökning med 20,6 mnkr. Ökningen består av uppräknings 13,1 mnkr samt övriga tillskott 7,5 mnkr. I ramen ingår nettokostnader för frågor inom kollektivtrafik, infrastruktur, folkhälsa, bredband samt regionalt miljöarbete.

Uppräkningen av ramen motsvarar 2,5 procent. Övriga tillskott är 1,0 mnkr för införande av vätgasbussar i stadstrafiken i Sandviken enligt beslut i regionstyrelsen, § 117 2020, samt 6,5 mnkr för täckning av det strukturella underskottet.

Hållbarhetsnämndens budgetram redovisas i tabell 2 och 3.

Kultur- och kompetensnämnd

Kultur- och kompetensnämndens budgetram 2021 uppgår till 177,1 mnkr. Jämfört med budget 2020, som uppgår till 172,8 mnkr, är det en ökning med 4,3 mnkr. Förändringen utgörs i sin helhet av uppräknings motsvarande 2,5 procent. I ramen ingår nettokostnader för regional kultur- och biblioteksverksamhet, utbildning, arbetsmarknadsfrågor, kompetensfrågor, bidrag till folkrörelsernas och föreningslivets regionala verksamheter samt världsarvsfrågor.

Kultur- och kompetensnämndens budgetram återfinns i tabell 2 och 3.

Övriga nämnder samt revisorer

Budgetramen för patientnämnden (tabell 2 och 3) har räknats upp med 0,1 mnkr, till 5,5 mnkr 2021. Nämnd för företagshälsovård samt nämnd för hjälpmedelsverksamheten och FoU Välfärd, är gemensamma nämnder tillsammans med en eller flera andra parter. Finansiering av begränsad basresurs inom FoU Välfärd har räknats upp med 0,1 mnkr, till 3,4 mnkr. Nämnd för företagshälsovård är i sin helhet intäktsfinansierad.

Fullmäktiges presidium har berett revisorernas budgetförslag för år 2021. Med anledning av att det allmänna ekonomiska läget påkallar fortsatt försiktighet, bland annat med hänsyn till effekter av coronapandemin, föreslås en oförändrad ram jämfört med 2020. Det innebär 6,2 mnkr. Styrelsen föreslår att ramen ska fastställas till 6,2 mnkr.

Ramar för övriga nämnder samt revisorer redovisas i tabell 2 och 3.

Budgetreserv

Förutom ramarna till styrelsen och nämnderna budgeteras en reserv på 100,8 mnkr, vilket motsvarar 1,0 procent av verksamhetens nettokostnader och är en ökning med 40,0 mnkr jämfört med budget 2020. Budgeten och den ekonomiska planen bygger på SKR:s skatteunderlagsprognos från den 1 oktober 2020. Det osäkra ekonomiska läget globalt, nationellt och regionalt, främst på grund av covid-19, innebär behov av marginaler i händelse av att skatteintäkterna viker. Reserven ska täcka minskade skatteintäkter och övriga intäkter samt ökade eller oförutsedda kostnader. Den kan, efter fullmäktiges beslut, användas för att finansiera ändrade eller nya förutsättningar för verksamheten.

Budgetreserven redovisas i tabell 2 och 3.

Folktandvården Gävleborg AB

Folktandvården Gävleborg AB är ett helägt dotterbolag till Region Gävleborg. Bolaget bedriver sedan 2007 tandvård i länet på uppdrag av regionen. Enligt ägardirektivet ska ekonomiska krav på bolaget fastställas i samband med beslut om regionens budget.

Verksamheten i bolaget ska bedrivas med en soliditet och vinstmarginal som säkerställer bolagets utveckling på lång sikt. Soliditeten bör därför inte understiga 30 procent och vinstmarginalen bör årligen vara lägst 1,5 procent. Ur ett ägarperspektiv är ett positivt kassaflöde från investeringen det finansiella målet. Bolaget ska därför lämna utdelning till ägaren som normalt uppgår till hälften av resultatet efter full skatt. Storleken på utdelningen påverkas av faktorer som till exempel konjunkturläge, konkurrenssituation och investeringsbehov. Utdelningen fastställs av bolagsstämman efter samråd mellan regionstyrelsen och bolagets styrelse.

Investeringsram

För 2020 uppgår investeringsramen till 711 mnkr, varav 236 mnkr för maskiner, inventarier och immateriella anläggningstillgångar samt 475 mnkr för byggnader. Prognosen för 2020 uppgår till 442 mnkr, varav 178 mnkr för maskiner och inventarier, 14 mnkr för immateriella anläggningstillgångar samt 250 mnkr för byggnader.

För 2021 föreslås investeringsramen till 624 mnkr. För maskiner, inventarier och immateriella anläggningstillgångar beräknas investeringarna till 233 mnkr. Utgångspunkt för ramen är oförändrad ram jämfört med 2020 exklusive komponentredovisade byggnadsinventarier samt hänsyn till särskilda behov. För 2021 tillkommer till exempel möbler till ny- och ombyggda lokaler och evakuering inom Framtidsbygget i Hudiksvall samt inventarier till ombyggda folkhögskolor. Utfallet de senaste åren har liksom prognos 2020 understigit ramen. Investeringarna ska ur verksamhetssynpunkt vara realistiska att genomföra. Delar av byggnadsinvesteringarna ska komponentredovisas som byggnadsinventarier enligt gällande regelverk.

Ramen för byggnadsinvesteringar uppgår till 391 mnkr 2021, varav investeringar inom Framtidsbygget 201 mnkr, flytt av ögonverksamheten och evakuering till moduler 47 mnkr, folkhögskolor 93 mnkr samt utrymme för tillkommande byggnadsinvesteringar, som kommer att aktualiseras för beslut senare, 50 mnkr. För investeringar inom Framtidsbygget har gjorts en bedömning av investeringstakten för planering och genomförande och 2021 handlar det framförallt om ombyggnation av hus 07 och 08 vid Hudiksvalls sjukhus samt program- och systemskede. De ökade byggnadsinvesteringarna inom Framtidsbygget kommer att kräva extern finansiering under 2022 – 2023 samt ytterligare några år därefter.

Investeringsramen 2021 för byggnadsinvesteringar redovisas i tabell 6. Den totala investeringsramen 2021 och planerade ramen för 2022 – 2023 redovisas i tabell 7. I ramen för investeringar i maskiner och inventarier ingår 28 mnkr 2021, 24 mnkr 2022 samt 33 mnkr 2023 för komponentredovisade byggnadsinventarier. I övrigt bygger de planerade ramarna 2022 - 2023 för maskiner och inventarier på utveckling av investeringsnivån i enlighet med LPIK samt tillägg för framtidens vårdinformationssystem år 2022. Ram 2022 och 2023 för byggnadsinvesteringar utgår framförallt från planeringen av Framtidsbygget samt ombyggnation av folkhögskolor.

Lokalförsörjning

Region Gävleborg är en stor fastighetsägare, med lokaler över hela länet. Lokalbeståndet består till övervägande del av lokaler för hälso- och sjukvården samt administrativa lokaler och lokaler för tre folkhögskolor. Fastighetsinnehavet visar stora variationer i typ, ålder samt underhållsstatus och på en övergripande nivå sker ett ständigt pågående arbete med underhåll för att säkra värdet på fastigheterna. Verksamheterna utvecklas i sin tur ständigt, vilket innebär att lokaler och lokallösningar regelbundet blir föremål för anpassningar och ombyggnationer i samband med införande av nya vårdmetoder och utbildningar samt teknikutveckling. När nya regelverk och andra styrande förutsättningar beslutas kan detta resultera i förändrade kravbilder på framför allt hälso- och sjukvårdens lokaler, men även övriga lokaltyper, med perspektiv på effektiva flöden och logistik, digitalisering samt flexibilitet.

För länets två akutsjukhus pågår en omfattande planering och förberedelser för modernisering och utveckling. Byggprogrammet kallas Framtidsbygget, och vårdbyggnadsspecialister arbetar tillsammans med hälso- och sjukvårdens representanter för att säkra att verksamhetens långsiktiga lokalbehov får rätt förutsättningar med en tydlig utblick framåt.

Folkhögskolornas fastigheter och lokaler är i stort behov av underhåll och utveckling, både ur verksamhetsperspektiv och ur fastighetsägarperspektiv. Fastighetsutvecklingsplaner och lokalförsörjningsplaner har därför tagits fram för de tre folkhögskolorna och ett byggprogram har beslutats av regionfullmäktige. Byggprogrammet omfattar om- och nybyggnationer samt rivningar för Forsa folkhögskola, Västerbergs folkhögskola och Bollnäs folkhögskola. Byggstart beräknas ske under senare delen av våren 2021, efter genomförd upphandling.

Gävle sjukhus

För genomförande av de om- och nybyggnationer som Framtidsbygget omfattar, krävs en ny detaljplan för sjukhusområdet. Utredningar har genomförts i samråd med Gävle kommun och Gästrikre Vatten, som underlag för den Miljökonsekvensbedömning (MKB) som krävs i detaljplanarbetet. Grundvattentäkten och dess vattenmagasin under sjukhuset har stor betydelse för Gävleområdet, inklusive sjukhuset. En ny detaljplaneansökan har under hösten 2020 lämnats in till Gävle kommun och beräknas vara beslutad under 2021.

Framtidsbygget

Arbetet med underlag och handlingar för Framtidsbygget Nya Gävle sjukhus och Nya Hudiksvalls sjukhus pågår med ett omfattande arbete i berörda verksamheter för att kvalitetssäkra flöden, verksamhetsplaceringar, framtagande av effektmål, med mera. Planeringen av kommande ombyggnationer utgår från att båda akutsjukhusen ska vara i drift under genomförande av om- och nybyggnationer, utan att göra avkall på patientsäkerheten.

I Hudiksvall pausades programarbetet för hus 23, nya vårdbyggnaden, under våren 2020 på grund av covid-19. Arbetet med programhandling ska istället vara klart i februari 2021. I juni 2020 startade byggnationen av hus 07 och hus 08, den första inom Framtidsbygget. Upphandling av teknikhus med tillhörande kulvertsystem påbörjas i oktober 2020.

I Gävle levererades förstudier i juni 2020, men på grund av att regionstyrelsen beslutat om en översyn pågår nu fördjupningar av dessa i avvaktan på resultatet av översynen. Den ska redovisas för regionstyrelsen i januari 2021.

Behovet av moderniserad teknisk försörjning vid båda sjukhusen har utretts och bedömts vara nödvändiga att genomföra innan byggandet av de nya vårdblocken kan påbörjas. Under 2021 bedöms fastighetsinvesteringarna inom Framtidsbygget uppgå till 201 mnkr fördelat på hus 07 och hus 08 i Hudiksvall med 139 mnkr och program/systemarbete med 62 mnkr.

Övriga pågående projekt

Utöver Framtidsbygget bedöms fastighetsinvesteringarna under 2020 uppgå till 103 mnkr. Större projekt vid Gävle sjukhus är modernisering av kulvertsystem etapp 1 och åtgärder på sopsug. I Hudiksvall avslutas renovering och ombyggnationer av Hälsans Hus, fönsterbyten genomförs på hus 11 samt mark- och angoringsarbeten utförs för den moduletablering som ska avlasta hus 09. Investeringar i uppgraderingar och kompletteringar i passage- och tillträdessystem fortsätter i beslutade etapper. Utöver dessa tillkommer ett stort antal mindre projekt, inklusive ombyggnationer i ett pandemiperspektiv.

Mot bakgrund av kommande om- och nybyggnationer av akutsjukhusen, har antalet investeringar i ombyggnationer av lokaler på de två sjukhusen fortsatt att minska, eftersom livslängden på den typ av lokalförändringar som tidigare varit aktuella nu blir alltför korta ur ett ekonomiskt perspektiv. Investeringar som krävs för fortsatt god patientsäkerhet genomförs dock alltid.

Bygghandlingar för folkhögskolornas byggprogram färdigställs vid årsskiftet 2020/2021. Upphandling av genomförande planeras till i början av 2021, vilket betyder att arbetet bör kunna starta under våren/försommaren. Byggnationerna kommer att pågå samtidigt för alla tre folkhögskolorna, och förutsätter nära samverkan med skolorna.

Ram för byggnadsinvesteringar 2021 exklusive Framtidsbygget uppgår till 190 mnkr varav 93 mnkr avser investeringen i folkhögskolor. 47 mnkr avser planerade projekt i Gävle, varav flytt av ögon 38 mnkr samt evakuering till moduler 9 mnkr. Resterande 50 mnkr avser tillkommande projekt.

Tillkommande projekt

Ram 2021 för tillkommande projekt uppgår till 50 mnkr. I Gävle planeras att genomföra arbeten på regionens fastigheter på Södertull, där befintliga byggnader delvis får nya tak och modern ventilation. På Södertull finns också en bygg rätt (före detta Treklövern) för vilken programarbete pågår i syfte att ta fram förutsättningar, planer och beslutsunderlag för byggande av en ny, klimatneutral fastighet där olika verksamheter riktade mot barn och ungdomar som idag verkar i både interna och externa lokaler kan erbjudas yta under ett och samma tak. I Hudiksvall fortsätter bland annat arbete med behovsanalyser för hus 11 och vuxenpsykiatrins behov samt programarbete avseende förutsättningar och beslutsunderlag för ytterligare parkeringsytor.

Ett antal mindre projekt i olika fastigheter och lokaler kommer att genomföras inom ramen för de underhållsplaner som tagits fram inför 2020 och framåt. Där ingår bland annat ersättning av befintliga installationer som uppnått teknisk livslängd samt ombyggnationer och tekniska installationer kopplat till pandemiperspektivet.

I nuläget pågår även flera programarbeten. Bland dessa märks framförallt teknisk försörjning för fastigheter som inte ingår i Framtidsbygget, rörpost samt nya system för hantering av sopor och tvätt. Programarbete fortsätter också för nya logistiklokaler på båda akutsjukhusen, där genomförande planeras samordnas med Framtidsbyggets tidplaner.

Ram för byggnadsinvesteringar framgår av tabell 6.

Investeringar i maskiner och inventarier

Ett antal större investeringar bedöms som angelägna. För ökad patientsäkerhet och behov av standardisering behövs utbyte av patientövervakningssystem i Gävle och Hudiksvall för 32,3 mnkr. En linjäraccelerator för strålbehandling inom onkologin behöver bytas ut för 24,0 mnkr på grund av åldersskäl. Vidare finns behov av reinvestering i magnetkamera vid röntgen i Gävle för 13,0 mnkr samt operationsbord i Bollnäs och på dagkirurgin i Gävle för 11,2 mnkr. Utifrån livslängd och förslitning behövs reinvestering i ambulanser för 13,7 mnkr. Inköp av medicinteknisk utrustning kommer att ske inom ett flertal verksamhetsområden. Inköp av nya hjälpmedel innebär planerade investeringar med 35 mnkr.

Inom övrig verksamhet planeras bland annat investering i byggnadsinventarier för totalt 20 mnkr som till exempel uppgradering av larm och skalskydd, diskdesinfektorer samt uppgradering av ventilations- och energisystem. Inom X-trafik planeras utveckling av nytt biljettsystem tillsammans med Upplands Lokaltrafik. Andra investeringar är fortsatt kontinuerligt utbyte av regionens nätverksutrustning och övrig IT-utrustning för att kunna upprätthålla en driftsäker IT-miljö, inköp av möbler, bland annat till ny- och ombyggda lokaler inom Framtidsbygget i Hudiksvall och till folkhögskolor, samt utrustning inom logistik- och serviceverksamheten.

Investeringsram för maskiner och inventarier framgår av tabell 7.

Uppföljning

Styrelsen ska löpande informera fullmäktige om utvecklingen i verksamheten. För perioden januari - augusti ska delårsrapport upprättas. Rapporten ska följa rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och ge en rättvisande bild av verksamheten under perioden. Styrelsen ska i rapporten även lämna årsprognos. Vid behov ska åtgärder för en ekonomi i balans redovisas. Rapporten ska lämnas till fullmäktige senast i oktober. För verksamhetsåret 2021 ska styrelsen upprätta årsredovisning. Årsredovisningen ska lämnas till fullmäktige och regionfullmäktiges revisorer senast den 15 april 2022.

Styrelsen svarar för löpande uppföljning av nämndernas och verksamhetens effektivitet. Utgångspunkt för uppföljningen är budgetens mål. Styrelsen har särskilt ansvar för uppföljning av ekonomi, intern kontroll och finansförvaltning. Styrelsen inhämtar information från nämnderna månadsvis med undantag för januari och juni. I samband med delårsrapporter och årsredovisning redovisar nämnderna sin medelsförvaltning, som också innehåller uppföljning av verksamhetsmål, till styrelsen.

Styrelsen för Folktandvården Gävleborg AB ska lämna delårsrapport till styrelsen för perioden januari - augusti i september. Styrelsens utskott har ett uppföljningsansvar inom respektive verksamhetsområde. Utskotten ska löpande redovisa sitt arbete till styrelsen.

Tabell 1 Resultatutveckling 2019 – 2023 (mnkr)

	Utfall 2019	Budget 2020	Progno s 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Verksamhetens intäkter	1 620	1 420	1 752	1 679	1 679	1 679
Verksamhetens kostnader	-10 933	-10 762	-11 115	-11 420	-11 678	-11 861
Avskrivningar	-251	-267	-253	-252	-252	-259
Verksamhetens nettokostnader	-9 564	-9 609	-9 616	-9 993	-10 251	-10 441
Skatteintäkter	6 972	7 090	6 967	6 980	7 179	7 404
Generella statsbidrag och utjämning	2 507	2 693	3 016	3 121	3 148	3 161
Verksamhetens resultat	-85	174	367	108	76	124
Finansiella intäkter	791	146	185	156	205	209
<i>varav värdeförändring pensionsfond</i>	769	146	59	156	205	209
Finansiella kostnader	-130	-128	-211	-64	-76	-124
<i>varav pensionsavsättning</i>	-112	-121	-90	-57	-68	-111
Resultat efter finansiella poster	576	192	341	200	205	209
Extraordinära poster	-	-	-	-	-	-
ÅRETS RESULTAT	576	192	341	200	205	209
<i>Balanskravsresultat</i>	12	46	519	44	0	0
Resultatkrav 2% av verksamhetens nettokostnad	191	192	192	200	205	209
Ökning verksamhetens nettokostnad, %	3,1	0,5	0,5	3,9	2,6	1,9
Landstingsprisindex (LPIK), förändring %	1,8	2,5	0,9	2,4	1,8	2,2
Ökning skatteintäkter och generella statsbidrag/utjämning, %	3,4	3,2	5,3	1,2	2,2	2,3
Skattesats, kronor	11,51	11,51	11,51	11,51	11,51	11,51

Tabell 2 Budgetramar (mnkr)

Styrelse/nämnd	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Regionstyrelse	2 614,6	2 654,7	2 767,0	2 787,2
<i>varav Hälsoval</i>	<i>1 506,8</i>	<i>1 552,3</i>	<i>1 603,1</i>	<i>1 644,3</i>
Hälso- och sjukvårdsnämnd	6 222,2	6 501,0	6 713,6	6 886,1
Hållbarhetsnämnd	523,7	544,3	555,2	567,4
Kultur- och kompetensnämnd	172,8	177,1	180,6	184,6
Patientnämnd	5,4	5,5	5,6	5,7
Företagshälsovårdsnämnd	0,0	0,0	0,0	0,0
Nämnd för hjälpmedel och FoU Välfärd	3,3	3,4	3,5	3,6
Revisorer	6,2	6,2	6,3	6,4
Budgetreserv	60,8	100,8	19,2	0,0
Verksamhetens nettokostnader	9 609,0	9 993,0	10 251,0	10 441,0

Tabell 3 Budgetramar 2020 och 2021 (mkr)

Styrelse/nämnd	Budget 2020	Budget 2021	Verksamhets- förändring	Upp- räkning	Övriga tillskott	Upp- räkning(%)
Regionstyrelse	2 614,6	2 654,7	3,1	17,5	19,5	0,7 ¹
<i>varav Hälsoval</i>	<i>1 506,8</i>	<i>1 552,3</i>	<i>1,1</i>	<i>44,4</i>	-	<i>2,9</i>
Hälso- och sjukvårdsnämnd	6 222,2	6 501,0	11,0	183,8	84,0	2,9
Hållbarhetsnämnd	523,7	544,3	-	13,1	7,5	2,5
Kultur- och kompetensnämnd	172,8	177,1	-	4,3	-	2,5
Patientnämnd	5,4	5,5	-	0,1	-	1,9
Företagshälsovårdsnämnd	0,0	0,0	-	0,0	-	-
Nämnd för hjälpmedel och FoU Välfärd	3,3	3,4	-	0,1	-	3,0
Revisorer	6,2	6,2	-	0,0	-	0,0
Budgetreserv	60,8	100,8	-	40,0	-	-
Verksamhetens nettokostnader	9 609,0	9 993,0	14,1	258,9	111,0	2,7

¹ -18,6% för pensioner, 2,9% för Hälsoval samt 2,5% för tandvård och övrig verksamhet.

Tabell 4 Kassaflöde (mnkr)

	Utfall 2019	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Likvida medel vid periodens början	421	571	383	161	178
Löpande verksamhet - Inbetalningar					
Preliminära skattemedel	6 975	6 970	6 980	7 179	7 404
Generella statsbidrag & utjämning	2 507	3 016	3 121	3 148	3 161
Riktade statsbidrag	376	836	647	650	650
Moms	508	605	647	679	713
Räntor & utdelningar	4	0	0	0	0
Övriga inbetalningar	1 421	1 417	1 461	1 483	1 506
Summa	11 791	12 844	12 856	13 139	13 434
Löpande verksamhet - Utbetalningar					
Löneutbetalningar	-2 193	-2 371	-2 430	-2 491	-2 553
Arbetsgivaravgift och debiterad preliminärskatt	-2 073	-2 155	-2 212	-2 273	-2 337
Pensionsutbetalningar	-441	-421	-471	-479	-489
Leverantörsutbetalningar	-6 710	-7 141	-7 320	-7 503	-7 690
Räntor	0	0	0	0	0
Summa	-11 417	-12 088	-12 433	-12 746	-13 069
Kassaflöde löpande verksamhet	374	756	423	393	365
Investeringsverksamheten					
Investering i immateriella anläggningstillgångar	-	-14	-4	-38	-4
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar	-	-	-	-	-
Investering i materiella anläggningstillgångar	-224	-428	-620	-682	-807
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	2	-	-	-	-
Investering i kommunkoncernföretag	-	-	-	-	-
Försäljning i kommunkoncernföretag	-	-	-	-	-
Förvärv av finansiella tillgångar	-	-	-	-	-
Avyttring av finansiella tillgångar	-	-	-	-	-
Investering i pensionsfonden	-	-500	-	-	-
Kassaflöde investeringsverksamheten	-222	-942	-624	-720	-811
Finansieringsverksamhet					
Nyutgivna lån	-2	-2	-21	-6	-6
Nyupptagna lån	-	-	-	350	450
Amortering av skulder för finansiell leasing	-	-	-	-	-
Amortering av långfristiga skulder	-	-	-	-	-
Kassaflöde finansieringsverksamheten	-2	-2	-21	344	444
Årets kassaflöde	150	-188	-222	17	-2
Likvida medel vid periodens slut	571	383	161	178	176

Tabell 5 Balansräkning (mnkr)

	Utfall 2019-12- 31	Prognos 2020-12- 31	Budget 2021-12- 31	Plan 2022-12- 31	Plan 2023-12- 31
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	4	16	20	57	53
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	1 475	1 608	1 884	2 222	2 672
Maskiner och inventarier	507	551	643	736	842
Finansiella anläggningstillgångar	92	94	115	121	127
Summa anläggningstillgångar	2 078	2 269	2 662	3 136	3 694
Förråd	65	101	80	70	70
Fordringar	648	528	537	547	547
Kortfristiga placeringar	5 150	5 713	5 869	6 074	6 283
Kassa och bank	571	383	161	178	176
Summa omsättningstillgångar	6 434	6 725	6 647	6 869	7 076
SUMMA TILLGÅNGAR	8 512	8 994	9 309	10 005	10 770
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat	576	341	200	205	209
Resultatutjämningsreserv	-	-	-	-	-
Övrigt eget kapital	2 801	3 377	3 718	3 918	4 123
Summa eget kapital	3 377	3 718	3 918	4 123	4 332
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner	3 259	3 388	3 546	3 766	3 988
Andra avsättningar	-	-	-	-	-
Summa avsättningar	3 259	3 388	3 546	3 766	3 988
Skulder					
Långfristiga skulder	3	1	-	350	800
Kortfristiga skulder	1 873	1 887	1 845	1 766	1 650
Summa skulder	1 876	1 888	1 845	2 116	2 450
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	8 512	8 994	9 309	10 005	10 770
Panter och ansvarsförbindelser					
Panter och därmed jämförliga säkerheter	-	-	-	-	-
Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna och avsättningarna	4 610	4 417	4 206	3 993	3 831
Övriga Ansvarsförbindelser	654	654	654	654	654

Soliditet

39,7%

41,3%

42,1%

41,2%

40,2%

Tabell 6 Ram för byggnadsinvesteringar (mnkr)

Pågående/beslutade investeringar	Budg et	Utfall	Progno s	Investerin gs-	Beräknade investeringsutgif ter	
Område/projekt	totalt	t.o.m. 2019	2020	ram 2021	2022	2023
FRAMTIDSBYGGET						
Hus 07/08Hudiksvall	512	8	64	139	127	122
Program/system	525	71	83	62	75	0
Tillkommande investeringar Framtidsbygget	-	10	0	0	56	244
Summa investeringar i Framtidsbygget	1 037	89	147	201	258	366
GÄVLE						
Modernisering kulvertsystem, GÄS	20	3	17	-	-	-
Inköp moduler	9	0	0	9	-	-
Ögon	65	0	5	38	13	-
Avskedsrum och obduktion	9	7	2	-	-	-
Sopsug	4	0	4	0	-	-
Avloppstammar, hus 1	3	2	1	-	-	-
Övriga investeringar i Gävle	10	0	10	-	-	-
Summa investeringar i Gävle	120	12	39	47	13	0
HUDIKSVALL						
Hälsans Hus	34	24	13	-	-	-
Markarbeten, hus 9, HUS	7	0	7	-	-	-
Utbyte fönster	3	3	0	-	-	-
Övriga investeringar i Hudiksvall	8	0	8	-	-	-
Summa investeringar i Hudiksvall	52	27	28	0	0	0
BOLLNÄS						
Avskedsbyggnad	12	-	-	-	-	-
Utbyte 2 hissar	3	-	3	-	-	-
Övriga investeringar i Bollnäs	3	-	3	-	-	-
Summa investeringar i Bollnäs	18	0	6	0	0	0
Folkhögskolor	291	1	15	93	93	70
Summa pågående projekt	1 518	129	235	341	364	436
Summa tillkommande projekt	0	0	15	50	89	129

	1					
Total investeringsram	518	129	250	391	453	565

Tabell 7 Investeringsram 2021 och planerad ram 2022 - 2023 (mnr)

	Utfall 2019	Inv ram 2020	Inv ram 2021	Inv ram 2022	Inv ram 2023
Regionstyrelse	23	78	72		
Hälso- och sjukvårdsnämnd	58	120	120		
Hållbarhetsnämnd	-	3	4		
Kultur- och kompetensnämnd	-	1	2		
Nämnd för hjälpmedel och FoU Välfärd	36	34	35		
Summa maskiner, inventarier och immateriella anläggningstillgångar²	117	236	233	267	246
<i>varav immateriella anläggningstillgångar^{3 4}</i>	-	-	4	38	4
Regionstyrelse - byggnadsinvesteringar	107	475	391	453	565
Total investeringsram	224	711	624	720	811

² Komponentredovisade byggnadsinventarier ingår med 2019 0 mnr, 2020 50 mnr, 2021 28 mnr, 2022 24 mnr och 2023 33 mnr.

³ 2020 ingår immateriella anläggningstillgångar i ram för maskiner och inventarier.

⁴ 2022 ingår Framtidens vårdinformationssystem med 34 mnr.